1779

J. RIERA Y BERTRAN

CARITAT

DRAMA EN QUATRE ACTES Y EN VERS

ESTRENAT AB GRAN ÉCZIT

EN LO

TEATRE ROMEA

PREU: DUAS PESSETAS

BARCELONA
CASA EDITORIAL DE RAFEL RIBAS
CARRER DE LA UNIÓ, N.° 5, PIS TERS

1872

12

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/caritatdramaenqu482rier

CARITAT

CARITAT

DRAMA EN QUATRE ACTES Y EN VERS

PRECEDIT D' UN PRÓLECH

ESCRIT PER

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

ESTRENAT AB BRILLANT ÉCZIT EN LO TEATRE CATALÁ,

instalat en lo de Romea,

LA NIT DEL 9 DE MATX DE 1871.

BARCELONA.

ESTAMPA DE L. OBRADORS Y P. SULÉ.

CARRER DE PETRITXOL, N.° 6.

1871.

REPARTIMENT.

Personatjes.	Actors.
DONYA CARITAT.	SRA. D.ª FRANCISCA SOLER.
ELENA.	SRTA. » BALBINA PÍ.
AMANDA..	SRA. » ROSALÍA SOLER.
DONYA IRENE.	» » AGNA SOLÁ.
DON LLUÍS.	SR. D. JOSEPH CLUCELLAS.
BARÓ..	» » RÓMUL COELLO.
DON JUST.	» » ISCLE SOLER.
VICTORIANO.	» » MIQUEL LLIMONA.
RAFEL.	» » FREDERICH FUENTES.
CELESTÍ.	» » LLEÓ FONTOVA.
IGNASI.	» » JOAN PERELLÓ.
LONCI.	» » BALDOMER LLAVERÍA.
FIDEL.	» » JOSEPH MASPONS.
UN CRIAT.	N. N.

L' acció á Barcelona, l' any 1870.

La propietat d' aquesta obra es de son autor.—L' editor de l' *Arxiu Central Lírich-Dramátich*, D. Rafel Ribas y 'ls seus representants, son los únichs autorisats pera 'l cobro dels drets de representació, y á ell deurán dirigirse també las demandas d' eczemplars pera la venda.

PRÓLECH.

Sr. D. Frederich Soler.

Girona 20 Setembre de 1870.

Puch assegurarli, amich mèu, que la comedia ó drama que llegirá té un gran mérit y es lo de no esser original.

Axó no es un violent esclat de modestia: es senzillament confessar que l' obra dramática qu' oferesch al públich y tinch lo gust de dedicarli no té, baix lo punt de vista subjectiu, tot lo mérit que tenir podria.

Calcada en la qu' escrigué l' eminent literat francés Sardou, ab lo títol de «*Seraphine*», y que 's representá ab gran crit á Paris l' any 1868, agotantse ab pochs mesos quatre edicions de la matexa,—sento molt greu de no haverla poguda traduhir literal ó casi literalment, y de no haverme atrevit, en quant á la forma, á escríurela en prosa, cóm es l' original, y cóm es la refundició castellana de «*Nos intimes*» qu' ab lo nom de «*Los amigos*» va escriure — merexent premi d' una Academia madrilenya — lo distingit publicista Sr. Ortiz de Pinedo.

Mes lo públich del teatro catalá no es — bona cosa se 'n manca! — lo públich de Fransa y de Castella, y jo escrich pera satisfer, dins las prescripcions ineludibles de l' Art y sens baxesa mercantil, lo gust de mòs compatricis.—Per ço es que m' he atrevit á las següents modificacions, apart de l' espurgament de molts detalls *eccessivament* realistas y d' haverhi intercalat més de quatre pensaments é imatges de la meva cullita: primera, cambi del títol; segona, reducció á quatre actes de cinch de pleníssims d' acció y moviment; tercera, supressió de personatges secundaris; quarta, escursament d' escenas é intercalació d' algunas de novas; quinta, modificació dels finals dels actes primer y segon, axís com del desen-

674483

llás de l' obra per part de l' heroína; y sesta, atenuació en lo diálech, y en general, del to filosófich y literari molt pujat que ressalta en la comedia del insigne dramátich francés.

No se m' ocultan ni se 'm fan petits los obstacles ab que ha de topar indefectiblement la representació en lo teatro catalá de la present obra, — inconvenients que puch ben estalviarme d' indicar al autor de «Las Modas» y al primer conexedor de nostra escena, — mes sò cert de que se m' ha ofert aprofitar una ocasió per' aumentar, ab consciencia, lo ja bastant rich aplech d' obras escénicas catalanas.

La figura de la *Beata*, en lo mal sentit de la paraula, es una gran figura cómica de tots los paíssos y de tots los temps, y sobre tot dels nostres, en que 'l fanatisme es tant ó mes antipátich que l' escepticisme y que l' incredulitat. May cóm avuy dia los católichs hem necessitat evidenciar que nostra relligió no es la relligió sinó l' anatema dels supersticiosos, dels hipócritas, dels intolerants sistemátichs y dels faritzáichs esplotadors.— Per ço es que jo, al poch temps de tenir us de rahó literaria, havia pensada una comedia, y escritas algunas escenas d' ella, qual protagonista hauría sigut una *beata*, sí, peró una *beata vulgar*, *adotzenada*, cóm diria un castellá; y si bè certs detalls coincidian ab algun de «*Seraphine*» (mormuració, intranzigencia, moral d' ocasió etc.) y l' idea de l' esplotació dels sentiments eczageradament relligiosos de l' heroína era la matexa, no podía aspirar á la llunyana semblansa ab dita comedia magistralment concebuda, escrita é intencionada.

Los qui desitjan més qu' obras dramáticas idilis teatrals; los qui afectan una meticulositat moral massa en dissonancia ab la vida ciutadana per' esser creguda; los qui no volen convenir com lo *conservador* Sr. Lopez Guijarro, al parlar de Dúmas fill, en que nostra societat ha menester llissons directas que la mortifiquin, mentre la esmenin; los qui volen la veritat dramática vestida y ben vestida d' hivern, y no sóls honestament coberta pera que no repugni; y exos altres, en fi, catalanistas fanátichs, que proscriurian la gran comedia de costums modernas, si 'ls seus elements fossen *cosmopolitas*, pretenguent cercar fesomía local propia y esclusiva hont no n' hi ha, y posarne hont no n' hi deu haver, es á dir, volent fer de no s

tra literatura una literatura escepcional, missantrópica,—tota aqueixa bona gent dirá qu' he malversat lo temps. Díguin lo que vulgan; jo que no 'n so plangut pera descriure costums de la terra en mas «Historias», (1) tinch ideas més tol-lerants y generosas tractantse de pintar escenas y tipos.

Y ara, fentse cárrech de que 'l llenguatje he volgut no estigués renyit del tot ab la veritat ni ab los volums dels «Jochs Florals», rebi mon drama 'l públich cóm bè li sembli, y vosté cóm á mostra de la consideració y estima de son ver amich y atent S. S.

J. Riera.

Barcelona 19 Matx de 1871.

Amich Soler: després d'alguns entrebanchs, aquest drama s' es posat en escena en lo teatro de Romea, á las darrerías de la temporada d' hivern, de la verdadera temporada teatral.

Lo numerós y triat públich que 'l dimars de la setmana passada assistí á son estreno, va escoltar ab relligiós silenci totas las escenas, sens fer la més insignificant mostra de desagrado, ans aplaudint varis passatjes del drama y cridant al autor al final dels actes segon y quart.

Axó fou degut tant á la obra, cóm al conscient y esmerat desempenyo de la matexa,— per lo qual grat m' es tributar sentidas gracias al actors tots del Teatro Catalá que hi prengueren part y á la solícita direcció de l' escena — y axís ho consigno portat d' una satisfacció que res té d' ergullosa.—Vosté compren la *calitat* d' esta satisfacció, recordant que 'l «Diari de Barcelona» mogut sens dupte del millor zel, (zel qu' ha signt fructuós, puix á vosté y á mi 'ns consta que més d' una familia s' ha retret de veure mon drama en sas representacions successivas, per pòr de sa *inmoralitat*) va tractar d' un modo aspre esta obra en una gazetilla que no pecava d' estensa, puix en ella ni tan sols se consigná que l' autor — qual nom callá *cari-*

(1) «Historia del Siti de Girona»— «Historia d' un Pagés» ; abduas premiadas en dos certámens dels « Jochs Florals catalans.»

tativament — hagués sigut cridat á l' escena. (1) Que hi fará! Jo me n' he sentit, peró l' estranyesa de veure que cap dels altres periódichs — inclosa « La Convicció », qu' havia d' esser en tot cas la mes dura atacava 'l fons moral de mon drama, ha fet més passador lo disgust.

No 'm proposo disertar llargament sobre la moralitat d' esta refundició. En duas estensas y afavoridoras críticas queda l' objecció d' inmoralitat prou contestada.— Oh no! No es inmoral lo drama que censura 'l vici hipócritament endiumenjat de virtut; lo drama que calcat, es cert, en un remotíssim fet inmoral precisament tendeix á posar de relleu sas esgarrifosas conseqüencias, tot y essent tan remot; un drama que fa passar als criminals y, sobre tot, á la criminalíssima protagonista, per una série de considerables sufriments, efectes tots de sa horrible falta; un drama, en fí, que, tinguent la franquesa de l' espiació contra l' hipocresía del pecat, ofereix per desenllás lo natural y sentit arrepentiment dels culpables.—¡La moral del teatro! ¡Quina moral tan acomodaticia! ¿No 'u creu? Recordi qualsevulla tragedia, des de la més clásica á la més romántica. Y bé: ¿es que l' art pot posar escepcions á la moral sempre absoluta, sempre imperiosa? ¿Es que la consciencia pot adormirse ni sòls endormiscarse may? En quant á ma CARITAT, vosté que l' ha llegida y l' ha vista en escena, sab que no es com «*Le suplice d' une femme*» y altras obras que fan simpátich lo vici é impossible 'l triunfo de la malaguanyada virtut: en ma obra, desde la primera á la darrera escena es antipátich y es agradós lo que deu esserho. Per tal rahó, si jo fos Sardou, se m' ocorrería l' eczemple del inmortal Bossuet anatematisant « *Le Tartuffe* » de Molière, es á dir la comedia qu' ha passat á la posteritat com á la millor y més moral de sas grandiosas obras.

---

(1) La gazetilla en questió deya axís: « El nuevo drama catalan que con el título de la *Caritat* se estrenó anoche en el Teatro de Romea no dejó satisfecho por completo al público á causa de que su argumento, á imitacion de ciertos dramas franceses, está basado sobre un hecho altamente inmoral, sobre el cual giran todas las escenas de la produccion. Algunas de ellas sin embargo producen efecto y fueron aplaudidas por el público. —Tambien fueron aplaudidos los principales actores, en especial el señor Clucellas en el papel de marino, la señora Soler (doña Francisca) en el de baronesa, y sobre todo la señorita Pi que estuvo inimitable en el papel de Elena que desempeñó con aquella franca candidez é inocencia, propias de una niña que acaba de salir de un colegio de religiosas.»

Passant á altra observació, ja sé que 'l quadro que jo he convertit en *barceloni* no té tanta oportunitat com tingué á París ó 'n tindria á Madrit y li diré lo que respecte d' ella opino. Opino que la virtut per la virtut «la caritat per la caritat» es la divisa de moltas associacions piadosas que, pera be dèls pobres, eczistexen, y perço mateix qu' ho penso, no pretench atacar semblants institucions, sinó 'l móvil superbiós, ço es radicalment contradictori de la santa relligió, que fa associar á alguns y sobretot á algunas. ¿Son moltas aquestas personas? ¿Son molts los esplotadors? Me guardaré prou d' afirmarho, peró una sola fos y ma obra tindria ja rahó d' esser, portant dos fins: acriminar al culpable y evitar la cayguda d' altres.

També li diré, ja que las presents ratllas s' ho portan, y sens intent d' establir comparacions, que J. M. de Pereda, lo notable autor de las «*Escenas Montañesas*,» modelo d' agraciada ingenuitat popular, escriu noveletas de societat, en una de las quals, y encara que incidentalment, bergasseja ab fruició lo tipo de la falsa devota vanitosa y mormuradora. (1)

Pera concloure, contestaré á l' objecció més important que s' es feta á ma obra, referent al tipo del *Baro*, que, dat lo crim de que fou víctima, cóm ne son tants homes de bè, y dada sa situació al comens del drama, no pot eczigirse millor desenllás que l' anársen de son costat la qu' ell creu filla seva, y la de veure esmenada, tantost redimida, fins hont es possible, sa espesa. Ademés: posis esment en la diferencia d' anys entr' ell y Caritat, en son carácter dèbil, en sa abdicació dels drets de superioritat; en una paraula, en que essent cóm es, no *debia* casarse ab una dona que no l' estimava ni estimarlo podia y quedará molt y molt rebaxada la forsa de la objecció.

Disculpi l' estensió de las duas cartas, que m' he cregut en lo deber d' estampar cóm á prólech de mon drama, y estiga cert del' agrahiment ab que só de vosté bon amich y atent S. S.

J. RIERA Y BERTRAN.

(1) LA MUGER DEL CÉSAR.— *Boceto al temple.*

CARITAT.

ACTE PRIMER.

Lo teatro figura una sala severa, mes ricament moblada. Portas al fondo y als costats, y balcó ó finestra. Escalfa-panxas ab foch, y sofá á la dreta. Taula á l' esquerra ab llibres, periódichs de modas, álbum, etc. En primer terme, y á la dreta, un silló. Una aranya il-lumina l' escena.

ESCENA PRIMERA.

CELESTÍ, IGNASI.

(Entran pél fondo, figurant conversar.)

CEL. ¿Es á dir que la Senyora
á l' Iglesia?
IGN. Sí, senyor.
Hi ha anat ab las senyoretas
fa molt rato. Si acás vol...
(Volent dir qu' irá á buscarlas.)
CEL. No. Reposaré un moment. (S' assenta.)
¡Estich cansat de debó...!
IGN. Ahí no vam tení 'l gust
de véurel! Me reca molt
que no vingués. ¡Quina vetlla...!
¡quina conferencia...! Oh!
CEL. ¿Qué 'm contas, xicot, qué 'm contas?
IGN. En aquet mateix saló.
CEL. Y... ¿hi era Don Victoriano?
IGN. Cá! Tant se val... ¡Es tan roig!
¡tan impío y descregut...!
¡Quin gendre!
CEL. Calamitós,
calamitós, á tot serho!

IGN. ¡Desenfrenat cóm ell sol...!
CEL. ¡Plé d' ideas maquiavélicas...!
y...—No sé com lo senyor
Baró li va dar sa filla!
IGN. ¡Ay, D. Celestí! No pot
calcularse 'l sacrifici
que va fé 'l senyor Baró.
Pró... vaja!... res: ¿qué hi fará?
Hi havía acreedors
tan... tan...
CEL. Lo mal es qu' estigui
á la casa.
IGN. Bè ho sé prou!
Peró ja li dich: ¿qué ferhi?
CEL. Res.
IGN. Miri: ab el primer cop
de campaneta, ja dich:
«ell!;» y no m' erro.
CEL. Gran sort
es que passi més temps fora
que á casa! Ademés, segons
tinch entés, aquet istiu
tornará à l' espedició
que va fer.
IGN. Ay! Dèu li dongui
bon vent y un barco ben nou!
CEL. Té molta afició als viatjes...
IGN. Crech qu' ha estat fins al Japon,
y es una llástima...
CEL. (Sorprés.) ¿L'ástima?
IGN. Que no s' hi quedés d' un cop.
CEL. ¡Xit...! (Alsantse y mirant á tots indrets.)
IGN. ¿Qué hi há? (Esparverat.)
CEL. Que parlis baix!
Prohibeix la relligió
lo parlar mal de ningú...
ab veu alta! (Se sent una forta campanada.)
IGN. Apa! Ja hi som.
Ja 'l té aquí: es lo seu picar,
y m' hi jugaria 'l coll
no es altre.—¿Eh?

(S' obra la porta del fondo, y 's veu á Victoriano y Rafel que dónan sós abrichs á Lonci.)

CEL. (Baxant la veu.) ¿Qui es que va ab ell?
IGN. No 'u sé.
CEL. Un jove...! No 'm fa gotx!
(Celestí queda mirant de regull, tot fullejant llibres, etc.)

ESCENA II.

CELESTÍ, IGNASI.—VICTORIANO, RAFEL.

VICT. (A Ignasi) ¿La Senyora Baronesa
no ha tornat encara?
IGN. No,
senyor.
VICT. (A Rafel.) ¿La vols esperar?
RAF. Cóm conegas!
CEL. Jo, senyors,
vaig, ab permís de vostés,
á Betlém, hont crech que son
las senyoras.—¿Se 'ls ofreix
dirlas algo?
VICT. Res de nou.
IGN. (Será algun...) (Baix á Cel.)
CEL. (Id á ell.) (Un *alter ego*.)
IGN. (Cara material!)
CEL. (Sí: ¿vols
dir cara materialista?)
IGN. (Axó es.)
CEL. (Bè ho veurém prou...)
(Aquet jóve...— Vigilarlo
fora molt bó... Es suspitós!)
IGN. (En axó estich.)
CEL. (Si poguessis
saber lo que diuhen...)
IGN. (¿Vol
que 'ls escolti?)
CEL. (Ah, no! Escoltarlos...
Sentirlos! Res més.)—Senyors...
(Ja al pas de la porta del foro.)
RAF. Servidor de vosté.—'M creya
qu' era ja qui sab ahont.)
(Lo criat ha seguit á Celestí.)

ESCENA III.

VICTORIANO, RAFEL.

(Lo primer, veyent qu' están sols, s' assenta al sofá al costat de Rafel.)

VICT. De modo, Rafel, que tens
conexensa ab la mamá
sogra? Ho celebro molt.
RAF. Cá!

Vinch aquí mogut d' intents
casulans.—Pero sorpresa
per sorpresa: 't creya á tú
al Japon!

VICT. ¿Si?

RAF. O al Perú.
Veuret' me causa estranyesa.

VICT. Fa poch n' he vingut.—¿Y 'l tio
Lluís?

RAF.. L' estich esperant.

VICT. No es pas encara almirant?

RAF. Nó.

VICT. A pochs homes aprecío
com á n' ell. Cinch anys d' ausencia
no han esborrat l' amistat
ab que sempre he admirat
son cor noble y sa esperiencia.

RAF. La carrera noblement
ha seguit!

VICT. Axó 'm complau:
veure que apenas té un grau
degut á un pronunciament.

RAF. Cert: y per mí, sobre tot,
ha estat un verdader pare,
y 'l tinch tant present encara
cóm quan era jo xicot.—
A veurem molt poch venia
á l' estudiantil dispesa,
y 'm donava una sorpresa
mitx de dol, mitx d' alegria;
perqué, en armónica tanda,
solía seguir igual
un regalet paternal
á una paternal sumanda.

VICT. Axó unit á qu' ets l' hereu.
sèu...

RAF. (Marcat) Prova, Victoriano,
que no en va, febrós m' ufano,
patint ab l' efecte sèu!

VICT. ¿Cóm?

RAF. Si: creurho no voldrás,
y per forsa ho tens que creurer:
jo he sigut, amich, un' eura,
qu' ha anat crexent á l' acás.
Y ara visch sense repós;
quant més ociós, més cansat
de la trista ociositat...!

VICT. Oh! no estarás tant ociós,
quant te trovo en tal carré
y á dos quarts de nou!

RAF. (Somriguent.) Tens rahó.

VICT. Admiro l' abnegació
de que Deu t' ha dotat.
RAF. Psé!
VICT. Peró ¿qué dimoni 't dú
aquí?
RAF. Un negoci precis.
VICT. ¿Y es?
RAF. L' arrendá un primer pis
á ta sogra.
VICT. (Ab malicia.) De... segú?
RAF. Paraula d' honor; y creu
que hi tinch de tení afició,
després que 'l procuradó
m' ha tractat... cóm un juheu.
Tan llarch interrogatori
m' ha fet sufrir que... Aqui va.
—¿Es propietari?—Nó.—¿Está
casat?—Solté.—¿'L rebumbori
deu agradá al senyoret?
VICT. ¡Procurador paternal...!
RAF. —Sab qu' es curiós?—Jo! No tal:
cumplexo l' ordre, 'l decret
formal de la Baronesa.—
Uf!... Dexo al home, cremat,
vinch, y per sort t' he trobat,
si es que ma sort t' interessa.
VICT. ¿Qué vols dir?
RAF. Que 'm recomanis
á ta sogra!
VICT. (Alsantse.) ¡Oh inmens candor!
RAF. No t' entench.
VICT. Que aquet favor
es inútil que 'm demanis.
Jo no tinch cap ascendent
sobre la meva mamá.
RAF. ¡Ah, bah..! (Alsantse també.)
VICT. Escolta.—'M vaig casá
fa sis anys prócsimament.
Per conducto del teu tio,
vaig tractá á la Baronesa,
quals dots de gracia y bellesa
á descríuret renuncío.
Visitantla, en los salons,
moblats ab gust esquisit,
vaig sé promte distingit
ab amables atencions.
RAF. ¿Era soltera... ó casada? (Malicia.)
VICT. Casada ja ab el Baró,
ja d' edat, senzill y bo
com ell sol.
RAF. Avant; m' agrada.

VICT. Ay! més me va agradá à mí,
y 'm dol, una filla sèva,
qu' al cap d' un mes va ser mèva!

RAF. ¿T' hi vas casar?

VICT. ¡Ay! si...! si...!!
M' hi vaig casar, amich mèu,
per ella y perqué sentia
vivísima simpatía
per un angelet de Dèu,
fruyt del segon casament
del Baró ab la marqueseta!

RAF. Ah! ¿tenen...

VICT. Una noyeta
cóm un sol, qu' estich tement
cedexi á la trista gloria
d' entrá al convent, com ansía
sa mare!

RAF. ¡Ah!

VICT. Sí: avuy dia...
(Transició.) Torném á la mèva historia.
—Rafel, si has may de triá
entre está ab sogra ó clavarte
un tiro, pots descrismarte
y tothom t' ho alabará.—
Oh! en los primers temps !qué bé
tot anava!... ¡Un paradís
era alló y jo era felís
cóm més felís no 's pot sé!
Peró un negoci apremiant
m' obliga à empendre un llarch viatje...
Torno, y... noy, l' hermós paisatje
va sé un paisatje irritant.
—La mèva sogra, influida
per una influencia maléfica,
cambiá sa vida benéfica
per la més estranya vida.
Un fals y ardent misticisme,
contrari á la devoció
verdadera, ma il-lusió
va llensar en un abisme.
Desde llavoras, etern
sufriment passo, y te dich,
Rafel, ab la fé d' amich,
qu' estich anyorant l' infern.
Y la dona, que també
está inficionada,... es clar
m' ha fet poch á poch tornar
á la vida de solté.
Y jo hi torno, sí: aborrit
de parlar de sants é imatges,
m' hi entregat al mòn, als viatjes,

estant fora dia y nit.
Per ço 't dich: si has de triá
entr' está ab sogra ó clavarte
un tiro, pots descrismarte
y tothom t' ho alabará.

RAF. Ja me la imagino...! Estranya,
arrugada...

VICT. Nó, Rafel!

RAF. (Seguint.) Gelada pèl doble gel
de l' edat y de...

VICT. T' enganya
la fantasía!

RAF. (Sentantse.) Es á dir...

VICT. Que conexerás perfeta
l' estampa de la coqueta,
qu' al mon no pot aborrir.

RAF. Entench; mes avuy en dia
ni balls, ni *soirés*, ni...

VICT. Res.
Avuy aquí no hi ha més
qu' ayre negre qu' asficsía!

RAF. ¿Y 'l motiu del cataclisme (Alsantse.)
no presums?

VICT. Cap presumció
tinch.

RAF. Y ¿avuy sa devoció
continúa?...
Es fanatisme!

RAF. Y 'n surt bè ab la sèva empresa?

VICT. Millor sortirne no pot:
per tot se parla, per tot,
de la santa Baronesa.
(S' alsa y s' acosta á Rafel, parlantli un poch més baix.)
Y ara, sobre tot, esplota
l' ocasió, ja que 'l marit
se consumeix de neguit
ab la condempnada gota!
¡Reumatisme cruél, injust,
que fa créxer cada dia
la funesta tiranía
del funestíssim D. Just!...

RAF. ¡D. Just!... ¿Qui es?

VICT. Una potencia
gran, temible, colossal!

RAF. ¿Un... jutje? (Alsantse poch á poch.)

VICT. Nó.

RAF. ¿Un... general?

VICT. Tampoch.

RAF. ¿Un... home de ciencia?

VICT. Nó.

RAF. Donchs no sé qui pot ser.

VICT. Prepárat á un sobressalt.
Lo personatje tan alt...
es... ¡un obrer!
RAF. ¿Qué?
VICT. Un obrer
de sis ó set confrarías :
home agradable, simpátich,
molt atent,... molt diplomátich,
y empressari d' obras pías.
RAF. ¿Y aquest home...
VICT. S' ha fet duenyo
d' axó, ab tal habilitat,
que no fa res Caritat,
si ell no hi posa 'l sèu empenyo.
(Pausa.) ¿Ta vista se queda estática
ab lo que 't dich?
RAF. Certament.
VICT. Oh! D. Just té un gran talent....
¡Fa la relligió simpática!!
RAF. Ja.—Mes la cosa va llarga. (Disposantse á sortir.)
Me 'n vaig. Tornaré més tart.
VICT. Home, encara no fa un quart
qu' ets aquí! Vas á la carga!
(Diu axó tocant lo timbre de la campaneta.)

ESCENA IV.

VICTORIANO, RAFEL.—LONCI.

(Criat jovenet, que va hipocritament ab lo cap baix, mirant á terra.)

RAF. Qué vols fer?
VICT. Ferte tastar
unas brevas.—Dú 'l caxó
de cigarros.
(Lo criat entra per la segona porta de la dreta.)
RAF. Home, no
puch ja més temps esperar.
VICT. ¿Qué 's fa al Liceo?
RAF. No 'u sé!
VICT. ¿Y, donchs, qu' es lo que t' apressa?
Has de tractá ab la mestressa...
LONCI. Senyoret... (Oferintli 'l caxó.)
VICT. Porta... Está bé.
(N' ha tret uns quants cigarros.)
(Lo criat se retira, enduguentse 'l caxó qu' entra altre cop al aposento de Victoriano, tornant á sortir, donant una ullada ab dissimulo, á l' acte de travesar l' escenari.)

ESCENA V.

VICTORIANO, RAFEL.

VICT. Sortirém plegats. (Y li ofereix uns quants puros.)
RAF. ¿Qué 'm dònas?
VICT. Un poder intercessor
per'que 't quedis.
(Rafel s' assenta al sofá; Victoriano al seu costat: encenen dos cigarros.)
¡Ah! 'l favor
que 'm fas es gran!
RAF. Qué enrahonas?
VICT. Sí: aprofitant la demanda
que á ma sogra tens de fè,
jo ab la dona parlaré. (Raf. somriu.)
(Ay! lo que 'm costas, Amanda!)
RAF. ¿Y després dius que vindrás
al Liceo?
VICT. T' ho asseguro.—
¿Que hi tens la novia?
RAF. Te juro
que no.
VIC. ¿Enamorat no estás?
RAF. Amich mèu, ¿qui s' enamora
en un' época en que 's veuhen
cosas, que casi no 's creuhen,
cóm la que jo he vist fa una hora?
VICT. Qué has vist?
RAF. (Marcat.) Figúrat que van
tres senyoras molt tapadas,
caminant apressuradas,
quan, al passar per devant
d' un busson, la qu' es més jòva
s' atura ab molta cautela,
y al busson tira una esquela....
VICT. ¿No son visions?
RAF. Tinch la prova
de quant te dich en la cara
qu' he vist, á través del vel,
fresca, y més roja que 'l cel
quan apunta 'l alba clara.
VICT. Y al fí qué?
RAF. Qu' ab tal esglay,
m' he quedat, noy, y tan fret,
qu' encara penso: ¡pobret
l' home que s' hi casi may!
VICT. ¿Y d' aquexa l'eugeresa
quina conseqüencia 'n traus?

RAF. Que 'ls homes som uns babaus
si 'ns casem!

VICT. ¿Hont l' has apresa
tal filosofía?

RAF. (Enérgich.) ¡Oh!
las gestions que penso obrar
respecte al particular,
provarán...

VICT. Xit!—Lo Baró. (Llensan los cigarros.)

ESCENA VI.

VICTORIANO, RAFEL.—BARÓ, IGNASI.

(Apareix lo Baró, llevantse 'l pardessús; Ignasi 'l segueix. Lo primer es home axacrós y curt de vista.)

VICT. Bona nit, papá.—¿Cóm vá?

BARÓ. Ay! No me 'n parlis, fill mèu!
Vinch de l' iglesia y... ¡uff! creu
(Fa esgarrifansas de fret.)
que la fret me matará...
(S' acosta á la escalfa-panxas.)

VICT. (Al criat.) Noy, llenya á la xemeneya!...
(Ignasi obeyeix.)
—¿Y las senyoras?

BARÓ. Están
arretglantse: ja vindrán.—
(Molt aspre.) ¿Qué 'n faig d' axó? (Barret y abrich.)

IGN. (Prenentli.) Ay! No 'u veya!
(Anántsen.) (Cá! No he pogut sentir res!)

VICT. (A Raf.) (T' hi presentaré al instant.
—¡Veurás Rafel, quin bon jan
lo méu papá-sogre n' es!)
(Al Baró.)—Papá, permétim l' honor
de...—L' amich Rafel de Vari,
qu' espera sé arrendatari
de vosté.

BARÓ. (Estossegant.) ¡Ejém!
(Saluda molt cortesment, trayentse 'l tapa bocas que dexa en una cadira.)

RAF. (Inclinantse.) Servidor! (Se dónan las mans.)

BARÓ. Es cosa de... (Estossegant més fort.)

VICT. 'L temps tan fret
l' ha constipat!

BARÓ. Crech que sí.

VICT. Si m' hagués cregut á mí,
no hauría sortit.

BARÓ. ¡Fillet...!

VICT. Aquí, á l' estíl oriental
seyent, y un puret al llabi,
hauria passat, pobr' avi,
un paradís celestial!

BARÓ. Realment. De pensarho 'l cor
(Baxant la veu.) se 'm remou!... Fumá!... Es la suma
de gustos!...

VICT. Donchs, ¿ perqué fuma
tan poch?... ¿ Qui 'l priva?...

BARÓ. 'L... dolor!

VICT. Y 'l café ¿ també de baxa,
papá?

BARÓ. També suprimit!
Tu no 'u sabs! Com dia y nit
ets fora d' aquesta... caxa!...

VICT. Y sembla que rahó plena
tinch en ferho!

BARÓ. Sí; tens rahó...
¡ Pogués imitarte jo!..
Axó es continuada pena!
—Sort y ventura que 'l cel
me premiará tant disgust!...

VICT. Vosté ho creu?

BARÓ. M' ho diu D. Just!

VICT. ¡Ah! si ell ho diu... (Veus, Rafel?)
(Lo Baró s' haurá assentat al sofá prop del foch, rebejantshi; los dos amichs passejan poch á poquet.)

RAF. (Ve g, y estich creyent llegir
un qüento!)

BARÓ. (Deleytants' hi.) ¡ Aig!!... Me regenero!
(Petita pausa.)—Dimoni! quan considero
lo que 'm resigno á sufrir
ab una resignació
molt més gran que Sant Antoni!...
(Irritantse per graus.)
¡ Voto al mòn!... ¡ Voto al dimoni!!...
¡ Voto!...

VICT. (Veyent á Carítat.) (Uf! qué diu?)

ESCENA VII.

DITS Y CARITAT.

(Ha sortit del foro y ha sentit los juraments del Baró.)

CARIT. (Parada.) Bè, Baró!...
¡Molt bè!!

BARÓ. (Timidesa.) Dispénsam, amiga...
En Victoriano ha estat que.....

CARIT. ¿Ell es aquí? (Tot s' esplica.)
VICT. Senyora, entrant casualment,
he trobat al mèu amich
Rafel de Vari, 'l qual vé, (Presentantlo á Caritat.)
segons m' ha insinuat, fa poch.
á parlá ab vosté uns moments.
CARIT. Tingui la bondat de pendre
assiento, y digui. (Ella s' assenta al ganapé.)
RAF En primer
lloch, Senyora, li confesso
qu' he pecat d' impertinent
en vení á mortificarla
á tal hora; peró 'l sèu
procurador m' ha indicat...
CARIT. De qué 's tracta, D. Rafel?
(Esta pregunta y tot lo seguent ab graciosa cortesia.)
RAF. Vosté posseheix una casa
en un estrém del carrer
Mendizabal?
CARIT. Sí, senyor:
—Tal nom, per desgracia, té!—
Continúi.
RAF. Y jo desitjo
arrendarli l' pis primer.
CARIT. Está bè. (Pausa.) —'L procurador
li haurà dit que no vull gent
sense professió......
RAF. Senyora,
sò capitalista.
CARIT. Bè.—
Ademés, tinch per principi
admetre tan solament
gent casada!
RAF. Per desgracia,
Senyora, jo sò solter.
CARIT. Pró ¿pensa casarse?.....
RAF. Sí,
y la prova que ho vull fer
es que no m' hi precipito.
VICT. (A Rafel.) (Bè va!)
CARIT. Dispensim aquest
breu eczámen de conciencia.
RAF. Senyora, no hi ha de qué;
que, quan la conciencia es pura,
qui la mira la enalteix. (Pausa.)
CARIT. Passant ara á un' altra cosa.
Vosté es molt probable que
professi ideas políticas.
RAF. Ideas... nó: idea.
CARIT. ¿Y... es?

RAF. La de no tenirne cap.
CARIT. ¿No está content del govern?
RAF. ¿Qui es que 's contenta, Senyora,
del govern que té?
VICT. (Id. qu' avans.) (Ets aucell
de mal plomar!)
CARIT. ¿Relligió.....
no cal preguntar...
RAF. Realment.
CARIT. ¿Católich, nó?
RAF. Sí: 'ls diumenges
me veurá, á las dotze, dret
en un altar de Sant Jaume!
BARÓ. Es tot lo que bonament
pot eczigirse d' un jòve!....
CARIT. Sens dupte! Ménos pot ser. (Somriguent.)
RAF. (A Vict.) (Lo pis es meu.)
VICT. (A Raf.) (Oh! no encara!
Es més fina del que creus!)
CARIT. Tornanthi,.....
VICT. (¿Qué tal?)
CARIT. Lo dit
calculo que se ressènt
d' eccessiva vaguetat.
VICT. (Veus?)
CARIT. Indiqui algun parent,
ó un' altra persona amiga
que 'm respongui de vosté.
RAF. Prou! Es molt fácil!...
(Baix á Vict.) (Lo tio?..)
VICT. (Id. á ell.) (Nó! Están renyits!)
(Passa al primer terme y paseja.)
CARIT. Deya que.....
RAF. (Calculant.) Sí, senyora... Una vehina
tinch, d' alguna edat...
CARIT. ¿Qui es?
RAF. La Senyora Santoral.
CARIT. ¿Es posible? (Ab alegria continguda.)
RAF. Si!
CARIT. (Mes alegria.) ¿Coneix
la Santoral? ¿La Leocadia?...
Molt bè, D. Rafel, molt bè!...
No vull altra garantía.
(Alsantse y anant á unirse al Baró.)
—¿Sents, Cándido?
BARÓ. (Qu' estava distret ab lo foch.) Eh?
CARIT. La coneix!
(Y parla un breu moment ab ell. Lo Baró s' axeca al cap de poch y va á tocar lo timbre.)
RAF. (A Vict.) (Fill méu, ¿comprens aquest cambi?)

VICT. (A ell.) (Del tot nó; peró entreveig....
—¿ Y tractas á la senyora
Santoral ?) (Lo Baró toca.)

RAF. (Tres anys deu fer
que no l' he vista !) — Senyors.....
(Indicant va á retirarse.)

CARIT. Queda pres !... Van á dú 'l té...

RAF. ¿Qui d' una amabilitat
semblant no abusa?...

VICT. (A Raf.) (Ara, aten
á las mil evolucions
de la sogra, á fí de que
no conversi jo ab la dona !)

(Oberta la porta del foro, apareix Amanda acabant d' aparellar lo servey del té, licors, etc. que portan Lonci y un altre criat, en una taula coberta ab cobre-taula escur. Lo segon se retira; Lonci 's queda per ajudar al servey del té y demés.)

ESCENA VIII.

BARÓ, CARITAT, VICTORIANO, RAFEL, AMANDA, LONCI, AVIAT D.ª IRENE.

(La colocació dels personatges es per l' orde indicat. Lo Baró segueix sentat al ganapé. D' aquí en avant, Victoriano procura de tots modos acostarse á la séva dona pera conversarhi, mes li impedeix á cada punt Caritat, segons indica 'l diálech.)

IGN. Senyora.... (Desde 'l pas de la porta del fondo.)

CARIT. Qué hi ha ? Qui es?

IGN. (Anunciant.) Donya Irene de Bell-viure.

(Mentre lo criat anuncia y Caritat va á rebre á D.ª Irene, Victoriano presenta Rafel á la séva dona, que passa á reunirse luego ab las altras duas.)

VICT. (A Raf.) (Una viuda que..... Callem.)

CARIT. ¿Cóm va, filla ? ¿ Y la cosina
Trinitat ? (Besantla.)

IRENE. (Besantla á ella.) Perfectament;
gracias. Y vostés ? Tan bonas !
(Besantse.) Oh, Amandeta !

CARIT. Pendrá 'l té
ab nosaltres, ¿ no es vritat ?

IRENE. Per ço he muntat cabalment,
aprofitant aquest rato.
(Parla ab molta vivesa y s' assenta sens acabar la frase.)

CARIT. Amanda ?

AMAN. (Deixant vivament són marit.) Mamá ?

CARIT. Serveix.
(Amanda serveix lo té, ajudada de Lonci.)

VICT. (Y va una!) (S' assenta á ma esquerra ab Rafel.)
IRENE. ¿ 'Ls ha probat,
amigas?
CARIT. Oh, molt!
AMAN. Molt bè!
IRENE. Ay! jo he passat una vetlla
ditxosíssima en estrem! (Ab calor.)
CARIT. (Id.) Quin triumfo, oy fillas mèvas?
IRENE. ¡Oh, si! Un triumfo complet!
CARIT. ¡Quina dicció!...
AMAN. ¡Quina mímica!...
IRENE. ¡Quin conexe 'l mòn!...
CARIT. ¡Qué á temps
ha estat aquella pintura!...
IRENE. ¡Arrebatadó!!...
VICT. ¿'S permet,
senyoras, una pregunta?
IRENE. Permesa.
VICT. ¿En quin teatro 's sent
semblant notabilitat?

(Lo criat, que se n' ha anat avans, porta una tauleta de nit carregada de dulces etc., que col-loca devant de la xemeneya. Despres se retira ab l' altre á un signe de Caritat.)

IRENE. ¿Teatro diu?... Ja! ja!...
VICT. ¿Es concert,
donchs?

(Caritat y Amanda manifestan marcat disgust per las preguntas de Vict.)

IRENE. (Ab énfassis.) ¡Un oradó eclesiástich,
còm may ha sentit!
VICT. Pot ser;
mes ne parlavan d' un modo,
que no estranyi 'l pensament
profá!...
IRENE. (A las Sras.) ¿Y hont s' han assentat,
que no 'ls he vistas?
AMAN. Prop de
Donya Trinitat Carballo.
IRENE. Oy!... uy!... ¿La del coloret
desvergonyit, anarquista?
AMAN. Just.
IRENE. (Rient.) Confesso ingenuament
que 'l no haverlas sabut veure
no mereix perdó!...
CARIT. (Riguent.) Je! je!
Sigui més considerada,
Irene!
IRENE. Cóm! ¿Se 'n pot ser
més del que ho sò?.. Alló no es cara,
fillas!... Es un foch encés,
ab tanta rojó!
CARIT. Compárila

ab la condesa Borrell !

IRENE. ¡Oh filla, alló es un volcán !!
—¿ Oy, Amanda ?

AMAN. Gayre bè !
Es una cosa ridícula....

IRENE. Y ab aquell sombrero vert
guarnit de flors vespertinas !...

CARIT. ¡ Lo sombrero ray,... no es res
comparat ab lo vestit
escotat, del ball aquell
que va da 'l Comte de *Cheste*...

IRENE. ¡ Ay no se m' ha curat més
l' irritació d' ulls! (Ellas rihuen.)

VICT. (A Raf.) (¡ Qué 'm dius
de la crónica ?)

RAF. (A ell.) (Que crech
que ni una modista talla
tant !)

IRENE. Y no 's diu ficsament
quan torna á casars' ?

CARIT. Calculo...
que no 's pot calcular temps !

IRENE. Fòra asquerós que una viuda
tan... especial, se casés !...

VICT. (Aquesta marit no troba!)

RAF. (Ja, Victoriano, 's compren.)

VICT. Senyoras, altra dispensa
per una pregunta. (Petita pausa.)

IRENE. ¿ Y bè ?

VICT. ¿Quin tema ha sigut objecte
del sermó d' avuy ?

IRENE. (Ab énfassis.) La lley
de la caritat cristiana !

VICT. Bonich assumto ! —(Ja veus
del modo que la practican.)

IRENE. Y... apropósit de vosté :
jo 'l creya espedicionari !

VICT. Penso serho 'l mes vinent.

(Veyent que Irene s' ha girat á dirigirli la paraula, Victoriano s' alsa per' escoltarla millor.)

IRENE. (A las Sras) ¡Quinas ocasions tan bonas,
si aprofitarlas volgués!

VICT. Perqué ?

IRENE. Pera fundá escolas
contra 'l terrible element
anglicá !

CARIT. Oh ! no somíi,
Irene, tals pensaments.
Si 's tractés d' especular
ab productos químichs... bè ;
¡ peró fundá escolas !... ¡cá !

Lo mèu senyor gendre enten
que la química y la física
civilisa!...

VICT. Es lo modest
modo de pensar que tinch.
(Va á apoyarse en l' escalfa-panxas.)

IRENE. Y ¿quins productos van ser
los de l' última campanya?

CARIT. ¡Esgarrífis!... Tot un feix
d' insectes y herbas!...

VICT. Y entr' ellas
una dels més sorprenents
efectes contra la febra! (Moviment de las Sras.)
Senyoras, qu' hi volen fer?
Cada qual cultiva 'l gust
que Dèu li ha dat, y jó 'l mèu
satisfaig ab tant d' afany,
que, afrontant calors y frets,
hont miro una cosa útil
pèls homes, vaig y la prench.
Lo deber axó me dicta
y ab gust cumplexo 'l deber.

CARIT. Debers y debers hi ha!

IRENE. ¡Sort tè de que pregarém
per ell, y catequisat
avans de poch...
(Axó li diu ab molta gracia, donantli un melindro.)

VICT. (Baix á Irene.) Si vosté
sigués lo mèu director
espiritual, certament.
(Mes baix.) (¿A qui anava á convertir
avuy á dos quarts de deu
cap al carrer de...)

IRENE. (Rápit.) (¿M' ha vist?)

VICT. (Axís:... un si es no es!)

IRENE. (Una obra de caritat...)

VICT. (¿De ma sogra?)

IRENE. (No, dolent!)

VICT. (Algun desgraciat, á quí
vosté alivía, ¿no es cert?)

IRENE. (Calli, escorpit!...)

ESCENA IX.

LOS MATEXOS.—D. JUST, CELESTÍ.

(S' obra la porta del fondo de bat á bat, y apareix lo primer ab ulleras fumadas, y ab una tosseta característica, donant lo bras á Celestí y diguent ab satisfacció á Ignasi:)

D. JUST. Res d' anuncis,
res de...

AMAN. D. Just!
CARIT. ¡Ell!
IRENE. ¿Es ell?

(Amanda é Irene fan las respectivas esclamacions ab gran alegria, y anant á pendre á D. Just lo bastó, 'l barret etc., que Caritat colloca cuidadosament en una cadira.)

JUST. Senyors, amich de franquesa,
m' anuncío jo mateix.
IRENE. ¡Quina ditxa!
CARIT. ¡Inesperada!...
¡Tant tart!
JUST. Bè ho es un poquet.
Després de la col-lació,
he pensat: ¿qué farás? Vés
á donar la bona nit
á la Senyora.
CARIT. Bèn fet,
bén fet!
JUST. Y ab en Celestí
hem vingut poch á poquet.
CARIT. (A Celestí.) L' esperavam á...
CELES. (A ella.) ¡Ay Senyora!
Me dispensará 'l no haver
vingut, cóm havia dit!
¡He topat en lo carrer
ab una colla de plagas,
homes y donas, que,... que...
(Fentse creus y afectant rubor.)
IRENE. ¡Pobre noy! se ruborisa
de contar...
VICT. (Ab sorna.) ¡Pobre angelet!...
CARIT. (A D. Just.) Séntis. Té las mans geladas!
JUST. Y 'ls peus, filla, 'ls tinch de gel!!...
(Irene 's precipita sobre 'l foch y 'l remena.)
IRENE. ¿Los peus?... Foch... Aquesta estufa...
CARIT. No val res! ¡Gelats los peus!...
—Baró! (Tocantlo.)
BARÓ (Desensopintse.) Eh?
CARIT. Fesme l' obsequi...
BARÓ. ¡Ah, D. Just! Perdoni que...
(Y s' alsa respectuosament.)
JUST. ¿No 's molestará? (Assentat.)
BARÓ. Al contrari!
CARIT. Anem! Ara un tamboret...
IRENE. Un tamboret! (Buscant.)
CARIT. Noya!
AMAN. Vaig!
—Aquí está. (Lo col-loca 'ls peus de D. Just.)
CARIT. Ara un poch de té;
¿oy?

JUST. Bèn calentet!
IRENE. ¿ Y... róm?
JUST. Dispensi, Irene, pendré
marrasquí!
CARIT. Amanda!
AMAN. (Separantse de Vict. com sempre.) Mamá!
RAF. (A Vict.) (Y van dos!)
VICT. (A Raf.) (No, que van tres.)
CARIT. Ja sab qu' está á casa sèva!
JUST. Obro axí, perque axí ho crech.

(D.ª Irene ocupa són primer lloch y prop d' ella está Celestí ab qui conversa alegrament, servintlo. Caritat y D. Just están assentats al sofá. Lo Baró á un silló. Amanda serveix á D. Just *dulces* y marrasqui. Los dos jóves forman ó no grupo apart, segons lo dialech.)

CARIT. Clá!
JUST. No pèl gust d' ocuparme
del cos, de la carn y del...
VICT. Ja 's veu!
JUST. Es cosa humillant
ficsar nostra estima en ell.
Lo millor es satisferlo,
perqué no siga eczigent.
—¿Tens fret, miserable cos?
—Donchs escálfat.—¿Gana tens?
—Donchs menja, atípat, que quan
estarás bén satisfet,
potsé 'm dexarás tranquil,
y no 'm molestarás més. (Beu.)
VICT. (A Raf.) (D' axó 'n diu castigá 'l cos!
¿Comprens?)
RAF. (A ell.) (No dexa de ser
moral!)
JUST. (A Caritat.) Ara bè: he vingut,
nobla amiga mèva, per
duas cosas. La una
recordarli que debèm
continuar la suscripció
en pró dels nostres pobrets
africans, qu' estàn al cáos
de la vida!
CARIT. Algun diner
tinch per' entregarli.—Amanda!
pren la bossa.

(Amanda va á traure d' una calexera una bossa.)

JUST. Está molt bè.
—Ara, espero que 'ls senyors,
ab benéfichs sentiments,
voldrán també contribuhir...
VICT. Sí; també hi contribuhirém.

¿Cóm nó? Encara que, D. Just,
per ma part, y crech també
per la del mèu bon amich,
tindria un gust més complet,
si aquesta empresa benéfica
en nostra pátria quedés,
á fí d' aussiliá espanyols,
puix, dexant apart que aquets
son germans de més aprop,
no tindria tant rezel
respecte á si 'l donatiu
pot eczararse y... Res, res.
—Amanda, té. (Tira una moneda d' or á la bossa.)

AMAN. (Ab to mistich.) Victoriano,
centuplicada en lo cel
trobarás ta caritat!

VICT. Filla, no sò un usurer
tan furiós. Las obras bonas
las faig grátis.

AMAN. (A Rafel.) ¿Y vosté!

RAF. Senyora, de tot bon cor. (Id. que Victor.)

JUST. Ara, Baronesa, aném
á lo segon. ¡Gran noticia!
(D.ª Irene s' acosta á escoltar.)
Passat-demá 's constitueix
nostra junta directiva!...

CARIT. ¿Tan prompte?

JUST. Resoltament.
Ab axó, Senyora, opino
qu' es molt convenient tinguém
la reunió preparatoria
demá.

CARIT. ¡Oh si!

JUST. Demá mateix.
Tinch per vosté conquistats
vots en gran!.. (Fregantse las mans.)

CARIT. D. Just, no sè,
á parlá ab tota franquesa,
qui pot disputarme 'ls drets
presidencials!—¿La Carballo?
—Es un ridícul vivent.
—¿La Postars?—Los séus perfums
marejan.—¿La de Borrell?
—Sòls mereix ser presidenta
péls anys, que tapa ab gran zel.
¿En fì: quì? Jo no hi atino.!
Y callo, que no 'm permet
parlarne 'l ser Caritat,
cóm sò, de nom y de fets.

VICT. (A Raf.) (Efectes del sermó...)

RAF. (A Vict.) (Sí:
son efectes sorprenents!)
IRENE. Bén dit, baronesa, pero
crech no fòra per demés
parlar ab la Santoral,
electora prepotent,
que pot casi per sí sola...
CARIT. La Providencia ho preveu
(Ab gracia.) tot, y ha fet vení 'l Senyor...
RAF. Senyora... (Molt cortés.)
Conto ab vosté
perqué 'm procuri 'ls sèus vots,
cóm jo li procuraré
lo pis!...
VICT. .. (Ah! ara ho comprench tot!)
(Y va á assentarse prop de sa esposa.)
RAF. Senyora, m' esforsaré,
en quant me siga possible.
CARIT. Tinch uns escrits molt curtets,
en forma de circulars,
y suposo que tindrém
l' honra de que 'n donga alguns
á la Santoral...
RAF. Faré
tot quant vosté se servexi
ordenarme.
CARIT. (Inclinantse.) D. Rafel....
—Amanda! (Amanda s' axeca.)
VICT. (Y van cinch!)
CARIT. Fés dir
á l' Elena, que al moment
me porti las circulars
aquellas; que l' esperém. (Se retira Amanda.)

ESCENA X.

DITS, FORA AMANDA, que torna al poch rato.

IRENE. Oydá! La hermosa Eleneta...
CARIT. Baxará tot desseguit.
IRENE. ¡Suposo no ha desistit
de l' idea...
CARIT. May!
IRENE. ¡Pobreta!
CARIT. Es la séva vocació
tant gran y va en tal aument,
que diu vol entrá al convent
dintre pochs dias.
JUST. (Bebent un glop.) ¡Oh!
VICT. (Ab rabia.) ¡Oh!

CARIT. Té 'l món conegut y vol
fugirne aviat sa virtut.
VITC. (á Raf.) Lo mon aquí conegut,
N' hi ha per cremà á qualsevol. (Entra Amanda).
IRENE. ¡Pobra nena!
JUST. ¡Marrasquí
deliciós!
CARIT. ¿Li agrada?
JUST. Tant,
que l' estich saborejant!...
Es tot lo que li puch dí:
CARIT. ¡Oh ditxa!—Amanda!
AMAN. (Després d' igual joch.) Mamá!
CARIT. Demá á primer' hora, ordenas
portar sis ampollas plenas
á D. Just.
JUST. ¡Oh! ¡Vol callar,
Baronesa... ¿No coneix...
BARÓ. Ja está dit, y no repliqui.
JUST. (Com continuant la frase interrumpuda).
Donchs que 'l criat no s' mortifiqui...
Me las duré jo mateix
avuy.
TOTS. (A sa manera). Ah bè!... bè!...
BARÓ. Axís passa!
(Y torna á pendre l' actitut meditabunda de avans).
JUST. Vull dí en lo meu cotxe...
CARIT. Sí.
JUST. Y... al di 'l meu cotxe, vull dí
lo que pendré aquí á la plassa.
IRENE. Oh no! Muntará en lo meu,
D. Just!
JUST. Oh bo!... En cap manera...
IRENE. Lo dit, dit.
JUST. ¿No considera
que vosté haurá d' aná á peu?
IRENE. No tal: l' acompanyaré.
JUST. Ah! si es axís, accedexo.
IRENE. No sab lo que li agrayexo.
(A Carit.)—Qué bo es!
CARIT. (A ella.) Mes no 'n pot sé!

ESCENA XI.

DITS Y ELENA.

(Lo Baró s' incorpora un poch, li fa un saludo ab la ma acompanyat d' una rialleta, y 's torna a ensopir. Celestí, que figura estar llegint, cesa en sa lectura per mirarse á Elena de regull).

ELENA. Mamá. (Y saluda.)

CARIT. Entra, Elena, vina!
JUST. Vingui aquí, glopet de llet!
IRENA. Elena, ¿y 'l patonet?
(Besantla.) ¡Qué hermosa es!
JUST. ¡Oh! divina!!...
(Rafel está de modo que no pot veure á Elena.)
VICT. (A Raf.) (Tot sucre y mel! Tot amor!...
Y perqué?)
ELENA. Mamá, aquí tens
circulars. (Dantlas'hi.)
VICT. (A Raf.) (Oh! ¿no convens
en qu' axó trosseja 'l cor?)
RAF. (A Raf.) (Y dius qu' es guapa?)
VICT. (A ell.) (Mira!)
RAF. (!Ah!)
(Marcadíssima sorpresa, al véurela ab plena llum.)
VICT. (Qué tens?)
RAF. (No res: la... sorpresa
de veure... tanta bellesa!
(Ap.) Ella es! no 'n puch duptá.)
(Caritat haurá fet una tria de várias circulars y las dona á Elena.)
CARIT. Dòna aquet plech al Senyor,
filla meva. (Se gira.)
ELENV. Desseguit.
—Senyor méu... (Oferíntlashi.)
RAF. (Turbat.) Eh?
ELENA. Si es servit...
RAF. Gracias... (Es ella, si. ¡Horror!)
JUST. Fill meu, s' ha fet tart. Aném?
(Ho diu á Celestí, que haurá menjat molts *dulces*, ab dissimulo, passejantse distretament, llegint, observant y somriguent casi sempre.)
CELES. Quan vulga. (Y pren sa actitut convencional.)
(Tothom s' alsa menos lo Baró.)
JUST. (Somrigent.) 'L Senyor Baró
té son.
BARÓ. (Desvetllantse y alsantse). S' equivoca; jo...
CARIT. Espero demá 'l tindrém
á dinar.
JUST. Peró...
CARIT. Está dit.
JUST. Mes...
CARIT. Ja faré jo de modo
que no li causi incomodo:
será un diná ben petit,
magret... A la meva ma
déxiho!...
JUST. Vosté ja 'm coneix.
Alló... res més que un bon peix...
BARÓ. Que no siga bacallá!
JUST. No: llus ó nero; uns pexets
de riu, y una aucella acuática,
y... alguna llegum simpática,

cóm uns pésols bén fetets;...
á més una rossa truyta...
y... unas pastas ab vi dols,
y... cási faltará sóls...
una plateta de fruyta!
—¿No li apar, Baró?

BARÓ. Aprobat!
(M' agrada qu' á sopar vingui!)

JUST. Aném?

IRENE. (Dantli 'l sombrero y bastó.) Tingui.

CARIT. (Posantli la bufanda del Baró.) Vingui, vingui...
—Es temible un constipat.

JUST. Gracias!

(Y dexa que las Senyoras vagin arreglantlo, prop de la porta del fondo.)

VICT.. (Ap. á Elena.) (Nena, ¿tindré 'l gust
de parlarte un rato apart,
avuy mateix?)

ELENA. (Id. á ell.) (¡Déu me 'n guart,
Victoriano! ¡Quin disgust
per la mamá!... No pot sé!

VICT. (Es qu' es cosa molt formal.)

ELENA. (Demá, si acás!)

VICT. (Fas molt mal,
y jo no t' imitaré.
—Me 'n vaig al teatro.)

ELENA. (Horroritzada.) (¡Per Déu?
¡En quaresma!!)

VICT. (¡M' amohinas!
Son magras las bailarinas...
No temis.) (Separantse.)

ELENA. (Peró...) (Suplicant.)

VICT. (Retornant) (Eh?).

ELENA. (Després de duptar.) (Ré.)

VICT. (Resolt, anant á pendre 'l barret.) adeu.

CARIT. (Báix á Cel.) (Noy!)

CELES. (Id. á ella.) (Mana?)

CARIT. (Rápit.) (Segueix la pista
del méu gendre!)

CELES. (Está molt bè.)

(Irene s' haurá previngut per sortir.—Elena ha passat al costat de son pare que luego li pren las mans entre las sévas.)

CARIT. (Y fes per manera que
no se 't perdi gens de vista.)

JUST. (Tapat ab la bufanda y saludant.)
Senyoreta!... Servidor
de tots vostés.—No cal dí (A Carit.)
qu' está ja lo marrasquí
y...

IRENE. Si, Senyor.

(D. Just mirá á Caritat.)

CARIT. Si, Senyor.

JUST. Ademés l' aigua calenta

pèls peus... No 'u miro pèl prisma
del fret!...

VICT. (Fregant ab lo colzo 'l barret.) No: pró 'l reumatisme...
JUST. Si: tot seguit m' atormenta.
—Los mèus saludos reitero.
(Just acompanyat de las senyoras.
VICT. (A Raf.) ¿Vens? (Posantse 'l barret.)
RAF. (Parat, mirant á Elena.) Si; també vinch.
VICT. (Al fondo de l' escenari.) (T' agrada,
xicot, la meva cunyada,
segons sembla?)
RAF. (Molt!) (Ap.) (Oh! espero
que averiguar logrará
lo secret que veig aquí.)
VICT. (Bè. ¿que vens ó qué?)
RAF. (Si, si:
vinch.) (Ap). (Jo l' averiguaré.)

ESCENA XII.

BARÓ, ELENA.

(Aquesta haurá anat seguint ab la vista als dos joves, després s' acosta més al Baró.)

ELENA. Y se 'n va, papá!...
BARÓ. Sí, Elena!
ELENA. ¡Al teatro!!
BARÓ (Qué ditxós es!)
ELENA. ¿Qué dius, papá?
BARÓ. No, no, res:
que... ja es fora!
ELENA. 'M dona pena
quan veig axó!...
BARÓ. Sí?
ELENA. M' assusta
la conducta que segueix.
¿Qui no veu, qui no coneix
lo que á la mamá disgusta?...
—Per qué no t' ha de imitá?
BARÓ. Axó dich!
ELENA. ¿Per qué á deshora,
y en quaresma, se 'n va fora,
quan aquí tant bè s' está?
—Oy que dich bé?
BARÓ. Tens rahó.
ELENA. Oy que sí? (Cada vegada més carinyosa.)
BARÓ. Si, angelet meu.
Estant axi, apropet teu,
l' estar trist no té perdó!

ELENA. ¡ Pobre papá ! (Acariciantlo.)
BARÓ. (Id. á ella) Qu' ets hermosa !
(Pausa.)
ELENA. ¿ Cóm tarda tant la mamá ?
BARÓ. Es estrany !
ELENA. Mírala !

ESCENA XIII.

BARÓ, ELENA.—CARITAT.

(Entra molt azorada, desfeta y tremolosa, ab una tarjeta de visita á la má , que amaga quan veu que sa filla s' ha adonat d' ella. Va apoyantse en la paret y 'ls mobles, á fi de no caure.)

CARIT. ¡ Ah !
ELEN. Mamá, qué tens ? (Corrent'hi.)
CARIT. Res... : no es cosa...
BARÓ. (Prop d' ella.) Mes...
CARIT. Un rodament y... ré.
(Esfors.) Ja ha passat... Sola dexeume.
ELENA. Bè ; peró, mamá...
CARIT. (Manant.) Creyeume!
BARÓ. Mes...
CARIT. (Enérgica.) Obehíu.
BARÓ. (Després d' una pausa.) Está bé.
(Y 's retiran tots moxos.)

ESCENA XIV.

CARITAT.

(S' assegura de qu' está sola , y mira la tarjeta.)

CARIT. Es son nom !... Oh, vil sorpresa !
(Lleg.) «Lluís del Fay.» Qu' estich mirant ?
La rabia m' está ofegant...
(Ab una transacció mística.)
¡ Dèu mèu , doneume fermesa
en un conflicte tan gran !
(Cau agenollada, apoyantse en la taula.)

FÍ DE L' ACTE PRIMER.

ACTE SEGON.

(La matexa decoració. — L' aranya apagada. Un' ampolla d' aigua y un got. Un sarrell d' or damunt la calaxera, bastant amagat darrera del rellotje ó altre objecte.)

ESCENA PRIMERA.

CARITAT, AMANDA, BARÓ

(Al axecarse 'l teló, Caritat y Amanda están assentadas prop la taula, enterantse de la correspondencia; la primera vestida ab trajo diferent del de l' acte anterior, y ab los lentes d' or posats; la segona llegeix y escriu indistintament. — Lo Baró, assentat á una poltrona, té una panera entre camas, y va retallant estampetas ab molt cuidado, mostrant cert disgust que procura reprimir.— Pausa.)

CARIT. Crech que ja estém al corrent.
(Se trau los lentes.)
Has enllestit aquell compte?
AMAN. Sí, mamá.
CARIT. ¿No has olvidat
cap de las notas que portan
lo rasgo de D. Just?
AMAN. Nó,
mamá.— Mira. (Presentantli un paper.)
CARIT. (Després de pasar' hi 'ls ulls.) Está conforme.
AMAN. ¿Y la carta d' En Llorens (Ab tó suplicant.)
definitivament...
CARIT. Fora!
AMAN. (Id.) Y... l' altra, mamá?
CARIT. Qui es l' altra?
AMAN. Es la pobreta Layona,
que tant bè se va portar
quan servia á casa!...
CARIT. Noya,
sabs no vull intercessions

quan he resolt una cosa.
(Moviment de silenci. Caritat mira 'l seu rellotje.)
— D. Just ja no pot tardar:
las vuyt han tocat fa estona.

ESCENA II.

DITS, CELESTÍ, D. JUST, RAFEL.

IGNASI. (Anunciant.) D. Just, D. Rafel de Vari. (Se retira.)
CARIT. (Anant á ells.) Y bè, senyors?
JUST. (Fregantse las mans.) Bonas novas!
Sis votets, sis votets més,
m' ha asegurat la senyora
Josepa!
RAF. Donya Leocadia
li respon al ménos d' onze!
CARIT. Oh, gracias! — D. Just, entéris...
(De la correspondencia.— Ell ho fa, col-locantse las ullèras al front, y posantse 'ls lentes guarnits de ma de perla negra, que du lligats á la botxaca.)
D. Rafel, dispénsim l' honra
de conversá ab...
(Signant lo Baró, y Rafel cumpleix.)
(A Celestí.) — Y bé, noy?
Mòn gendre...
Celestí, després de saludar á Amanda, que 's retira, besa la má á Caritat y s' hi acosta.)
CELES. Cumplint las órdres
de vosté, vaig espiarli
los passos, fins entrá á l' ópera,
y... després... als bastidors! (Fals rubor.)
CARIT. ¡Als bastidors dius?...
CELES. (Suspirant.) ¡Si!
CARIT. (Reprimintse.) Cónta.
CELES. Tòts dos hi váren entrar...
CARIT. ¿Tots dos?
CELES. Si: ell y aquell jove; (Raf.)
y, un cop dintre, vaig trobarme
ab vários grupos de noyas
vestidas... (Més rubor.)
CARIT. Lo cos de ball.
CELES. Si; 'l cos se 'ls hi veya á totas!
CARIT. Pobre nen! ¡Cóm vas patir!
CELES. Que si vaig patí!... Ay, senyora!
CARIT. Y mentrestant, lo meu gendre...
CELES. Arrimat axí, á una soca
pintada... estava parlant
ab una morena hermosa...
(Moviment de Caritat.)
si es que ho pot ser l' impuresa
del frágil cor tentadora! —

Vaig invocá 'l nom dolcíssim
de vosté, y, ab veu heróica,
vaig preguntá á una d' aquellas,
blanca, fineta, graciosa...
(Altre moviment de Caritat.)
si es que pot serho 'l pecat
d' una infelís pecadora.
«— Senyoreta, — dich — aquella
morena qui es? — ¿ La qu' enrahona
ab En Victoriano ?»

CARIT ¿ A secas
Victoriano ?

CELES. Tal com sona.—
«— D' hont surts, pobre nen ? ¿ de missa ? — »
va proseguir la xicota.
« Es la Paquita: ¿ que vols
que t' hi presenti ? »—A tal mostra
de simpatía, la sang
me puja al cap, ella ho nota,
se posa á riure, jo fujo,
me trobo á baix, prench un cotxe,
— perque plovía — y arrivo
á casa, dient parenostres. (Pausa.)

CARIT. ¿ Y... avuy altre cop deu serhi ?

CELES. Es fácil saberho prompte.
--¿ Vol que hi torni ? (Decidit.)

CARIT. Ahont ? ¿ al Liceo ?
¿ als bastidors ? ¿ Tal proposas ?
¡ En mitx d' aquells grupos lúbrichs...

CELES. (D' axeridas papallonas.)

CARIT. Tindrías valores cara
per tornarhi ? ¿Axí t' esposas ?

CELES. Oh no ! Molt me costaría
passar allí un' altra estona !
y, en tot cas, ab la confiansa
de fer tornar ben católica
alguna de las pobretas
protestantas, y tal volta...

CARIT. La morena, oy ?

CELES. (Ab certa fogositat.) Sí !

CARIT. (Enérgica.) 'T prohibexo
parlarne més...

CELES. Jo...

CARIT. Y ten compte
que no arrivi als meus oídos
que per allí esgarriat corras.

CELES. Oh ! no 'n passi cap cuidado !...
(Axís que pugui !)

JUST. (Alsantse y treyentse 'ls lentes.) Conforme.

CARIT. Ara, amich meu, un moment.
Li portaré las llimosnas

qu' obran en caxa.

JUST. Está bó.

CARIT. Cándido, á D. Rafel dòna
l' escrit de l' arrendament.
(A Rafel, estrenyéntli la ma.)
Axó no es tráurel á fora.
Suposo que som amichs.

RAF. Suposició molt honrosa!

JUST. Servidor...

CARIT. Vinch tot seguit.
— Baró...

(Volent dir que no fassi esperar á Rafel.—Lo Baró se gira y, distret, se talla.)

ESCENA III.

RAFEL, D. JUST, BARÓ.

BARÓ. (Alsantse.) ¡Uy! ¡Infamas estisoras!

JUST. Qu' es?

BARÓ. ¡Que m' he tallat un dit!...
Uy!... uy!... Voto al mòn!...

RAF. (Pobr' home!)

JUST. Es fácil...

BARÓ. Y he desgraciat
la colecció microscópica
de la lletanía!... Voto á
las barbas del rey Herodes!...

JUST. (Finament.) Calma, baró, calma... calma!...

BARÓ. ¡Calma, eh?... Aquesta es més bona.
Calma, quan veig cada dia
que 'l reuma 'm creix y 'm pitjora,
á pesar dels juraments
que vosté 'm fa á totas horas
de curarme?... ¡Llamps y trons!
Ja estich fins aquí de...— Escóltime.
(Quadrantse.) Si 'm torna à apretá 'l dolor
com aquesta nit, sis horas
mortals, juro pèl meu nom
que tinch de fer troná y ploure!

JUST. ¿Mès... com vol...

BARÓ. No vull patir
mes reumatismes ni gotas.
(A Raf.) — A la vista.
(Se 'n va per la dreta.)

RAF. ¡Está cremat,
furiós!

JUST. Bon cuidado 'm dòna!
(Va á seguirlo y diu, com si li hagués ocorregut una gran idea.)
Ah! si 'l pogués decidir
á un pelegrinatje, fora
tal vegada un gran remey!

RAF. Pot ser sí.
JUST. Mans á la obra.
(Vol anar' hi y 's para.)
Pró está irritat,... y es posible....
—Oh 'ls homes al fi 's recordan
que ho son y.... ¡No hi ha com ellas!
¿Donas ¡ah! donéume donas!
¡Tan bonas,.. tan obedientas,...
tan resignadas,.. tan dócilas!!...
(Sa 'n va per la matexa porta que 'l Baró)

ESCENA IV.

RAFEL.

(Despres de seguirlo ab la vista.)
Al fi ja ets duenyo del camp,
peró, Rafel, reflecsiona.
Tota la nit l' has passat
pensant ab ella... ¡Qué hermosa!
¡Qué angélica!!.. Si no fós
la malehida memoria
que sóls me la representa
tirant la carta... ¡Horrorosa
visió, que l' aborriment
al matrimoni 'm redobla!
(Pausa) ¿Es posible? ¡Tant candor,
tanta gracia seductora
cubrint un cos.... No hi ha més:
qu' es culpable 'ls fets ho provan.
¿A qué vindría l' empenyo
en volguerla fé entrar monja?...
Oh! hi ha falta,.. hi ha delicte,...
¡hi ha un misteri que esborrona!!..

ESCENA V.

RAFEL, ELENA.

(Surt depresa, crida á sa germana, y al adonarse de Rafel, fa una petita esclamació de sorpresa.—Escena molt jogada.)

ELENA. Amanda?—Ah! no es aquí?
Dispensi.
(Fa cóm quí vol anársen, peró queda parada, demostrant buscar algo.)
RAF. De res. (Preciosa!)
(Adonantse de l' actitut d' Elena.)
Vosté busca alguna cosa,
Senyoreta... ¿no es cert?
ELENA. Sí.
Un sarrell d' or. Me germana

creya jo que aqui baix era,
buscantlo.

RAF. ¿Per.. la bandera
que broda?

ELENA. Sí.

RAF. (¡Soberana
ocasió... si fés la sort....
—Ah! ja 'l tinch.—)(L'agafa de damunt la calaxera y se'l fica á la botxaca) ¿Me don llicencia
per unir ma diligencia
á 'a sèva?

ELENA. De tot cor.
Llesta ha d' estar la bandera
avans d' una hora, y com jo
l' he d' aná á dur. (Busca) Veig que no
es á dintre la panera.

RAF. No, senyora.—Mal temps fa
per sortir...

ELENA. (Sempre buscant) Es qu' es molt raro!

RAF. Calli: si mal no reparo....
(Va á un estrem; ella li segueix ab dalé.)
—M' he enganyat!

ELENA. No se que ho fa!
Estich certa de que aquí
aquet matí l' he ensenyat...

RAF. ¿Li seria molt pesat,
molt cruel, no poguer sortí?

ELENA. ¡Bastant!

RAF. Es dir que li agrada
passejarse?

ELENA. Es divertit,
y més encara de nit.

RAF. (Ja ho crech: per no ser notada.)
—¿No la dexan al convent
sortir sovint?

ELENA ¡Casi may!

RAF. Sòls pél jardí, que fa esglay
de mirarlo!...

ELENA. Certament.
L' ha vist?

RAF. Quan ma cosineta
al mateix convent vivía
que vosté... ¡Pobra María
del.. Remey!.. ¡Pobra Marieta!

ELENA. Remey?.. No li he vista pas!

RAF. (Jo ménos)—Era anterior
á vosté... ¡Me trenca 'l cor
recordarla!..

ELENA Com! ¿Acás...

RAF. Si! Vá morir, Senyoreta,
Després d' un any d' havé estat
al convent!..

ELENA. Y á quina edat?
RAF. Setz' anys!
ELENA. La mèva! ¡Pobreta!
RAF. Contan que morí del pit,
mès no hi dono assentiment.
ELENA. Y donchs?
RAF. Crech que un sentiment
va matarla!
ELENA. Ah!
'L qu' ha sentit!
RAF. (Marcat.) Li varen la vocació
violentar, volentla fer
monja,... no 'n va volguer ser...
¡y 's va morir!
ELENA. Ja ho crech!
RAF. (Vivament) Oh!
¿no es cert qu' es crueltat inmensa
violentar axis?
ELEN. Molt gran!
RAF. Sobre tot, considerant
lo poch que una noya pensa,
ja perque no té l' edat
necesaria, ja perqué
del mòn casi no 'n sab ré,
perqué casi en ell no ha estat?
ELENA. Passa molt sovint!
RAF. (Més calor.) Axí
vosté propia no se inclina....
ELENA. Perdoni: de sa cosina
(Alsantse.) parlavam y no de mí.
RAF. Dispensi que la semblansa
qu' entre vosté y ella he vist,
m' hagi, posantme bèn trist,
fet sentir desconfiansa!
ELENA. Observo qu' estém parats!
(Y torna á móurese pera buscar.)
RAF. (Ja 's veu, vocació forsada!)
Tal vegada en algun plech
del sofá!.. (Hi va y ella també, buscant los dos)
Y noti que crech
que ma cosina estimada
sentia una inclinació
per cert jove... peró en vá:
son cor hagué d' acallá,
matant sa tendra passió.
ELENA. Oh! potsé havia escullit
lo que no li convenía!
(Retorna al segon terme.)
RAF. Al contrari.
ELENA. ¿A qué vindria,
donchs, l' haberli prohibit?

RAF. (¿Será illusió 'l pensament
de que hi ha amant en campanya?
Oh! Aquesta cara no enganya!)

ELENA. No 'l troba?..

RAF. Absolutament.

ELENA. Llavors me 'n torno: potsé
l' Amanda ja 'l tingui dalt.
(Va á sortir)

RAF. Senyoreta...

ELENA. Eh?

RAF. ¡Qué casual!
(Com trayentlo de detrás del barret.)
Era aquí!..

ELENA. (Espontánea.) Vegi vosté
com se troba sens buscar!
(Raf. se la mira ficso, donantli 'l sarrell.)

RAF. (Calcat) Y com succeheix al revés,
qu' altres no troban, per més
que s' empenyin en trobar.

ESCENA VI.

RAFEL sol – després LONCI.

RAF. No es posible! No 's compren,
sense fé á Deu injusticia,
que una pérfida malicia
enganyi tan dolsament!
Eh! Inútil es que incomodi
mòn cor ab pueril tortura,
aquesta pobra criatura,
té al convent horror y odi...
(Pausa.) Ah! Si á solas pogués jo
parlarli :... sens eficacia
(Veyent entrar á Lonci.)
no fòra la mèva audacia...
calla ! 's brinda una ocasió.

LONCI. Lo senyor Baró suplica
se servexi 'l senyoret
passar al sèu gabinet,
hont l' espera.

RAF. (Mirantlo ficsament.) (L' ull indica
picardia,... y 'l llabi axí
d' aquet modo conformat...)
(Lonci va á retirarse.)
—Escolta, noy !

LONCI. (Acostantse y baxant los ulls) ¿M' ha cridat?

RAF. Si, t' he cridat. Vina aquí.
(S' assegura de que ningú escolta, y li diu á mitja veu.)
—Mira: si avans d' una horeta

la porteta del jardí
trobo oberta... ¿Comprens?

LONCI. Si.

RAF. Haurás guanyat mitja onseta.

LONCI. Senyoret, un gran pecat
es lo que de mi desitja!...

RAF. Pró *una* onseta...

LONCI. (Alsant lo cap.) ¡Ah! ¿una?

RAF. Al dir *mitja*
jo 's veu que m' he equivocat. (Pausa.)

LONCI. La porta del jardí ha dit,
¿no?

RAF. Cabal, si: la porteta
oberta antes d' una horeta,
y 't guanyas lo qu' has sentit.

LONCI. ¿Me vol permetre arretglá
lo mèu relotge ab lo sèu?

RAF. Prou. (Dexant véureli l' hora, etc.)

LONCI. (Arretglat.) Per lo demés, ja 's veu
no seré jo quí l' haurá
oberta...

RAF. (Indignat.) Ah, no?

LONCI. (Somriguent.) No.

RAF. Donchs parla.
¿Te desdirías...

LONCI. (Id.) De ré:
(Marcat.) mes, no obrintla, puch molt bè
descuidarme de tancarla.

RAF. Ah, ja!—Un rasgo de D. Just.
Tenen molts punts de contacte.
—Aquí tens mitx preu del tracte.

LONCI. (Embotxacant.) Si 'l senyoret té 'l disgust
de que li surti al revés,
y se descubrexi 'l plan,
li previnch per endavant
que 'l qu' es jo, no diré res.

RAF. (Miserable!) (Apareix D. Just.)

JUST. Senyor mèu:
lo senyor Baró l' espera.

RAF. Gracias : vaig.

(Fa un signe de silenci á Lonci y se 'n va per la dreta. Lonci pel fondo, ab s' habitual actitut d' anyell. D. Just mira sortir á un y altre; trau la capsa de polvo, 'n pren un tranquilament y diu.)

JUST. ¡Humm!!... Qui sab qu' era
lo que deyan?... No 's preveu
may tot lo que pot passar...
Tal volta alguna amoreta
clandestina ab la noyeta...
—Necessari es vigilar.

ESCENA VII.

D. JUST CARITAT.

(Surt de l' esquerra, acompanyada d' AMANDA, que porta una bossa de diner, la deixa damunt de la taula, y se 'n torna.)

CARIT. Amich mèu, aqui hi ha 'l diner
recullit.
JUST. Bah! Dèu n' hi dò!
(Ho diu assentat prop la taula y sospesant.)
—Ay! si no fós el Baró...
CARIT. ¿Qué passa? (Sentada devant de D. Just.)
JUST. 'Ns dará qué fer.
Com més va, més desespero
li dòna qualsevol cosa.
CARIT. ¡Y qué trist es ser l' esposa
d' un home axí!...
JUST. Ho considero;
peró ja qu' axís s' eczalta
quan menos deu, sent més vèll,
caigui, caigui sobre d' ell,
senyora, 'l pes de la falta!
CARIT. Es lo que dich jo, increpant
l' error que l' ánima plora!...

ESCENA VIII.

CARITAT, D. JUST, IGNASI. (Estossega.)

CARIT. Qu' es? ¿Perqué has entrat?
IGN. Senyora...
CARIT. No sabs 'l ordre terminant
que no vull interrupció,
quan en conferencia estich
ab lo mèu íntim amich?...
IGN. Ho sé; pero hi ha 'l senyó
qu' ahí vespre va dexá
la targeta, y de tot modo
diu no tindrá l' incomodo
de tenir que tornar...
(Entrega la tarjeta á Caritat.)
CARIT. (Llegeix y la deixa á la taula.) Ah!
JUST. Qué té, senyora?
CARIT. No...es...res.
(Y jo que no m' ho he temut,
veyent no havia vingut
en tot avuy!...) (Desvaneixentse.)
JUTS. (Alsantse.) ¿Peró qu' es

Senyora?...Está trastornada!
(Pren la tarjeta y llegeix.)
Permétim mirar—«Lluís
dal Fay.» ¿Y aquet nom axís
la trastorna?... Está inmutada!...
¡Vosté tremola, senyora!...
No fòra raro un desmay!

CARIT. No: ja 'm calmo!

JUST. ¡Lluís del Fay!...

CARIT. Feya molt temps qu' era fora...
lluny d' aquí... Mort lo contava
y... ara... al prompte... la... sorpresa...
(Can desfallescuda en lo sofá.)

JUST. ¿Un poch d' aigua, Baronesa?

CARIT. Si! (Ab veu débil.)

JUST. Y... ¿vosté no l' esperava?
(Insinuant y dantli beure.)

CARIT. Oh!...—Mira si n' ha anat, (A Ignasi.)
com ahí, al cap d' un moment.
(Ignasi surt y torna á entrar al poch rato.)

JUST. Fora ¿oy?

IGN. No: tranquilament
está llegint assentat.

JUST. ¡Oh desvergonya inaudita!
Vaig á...

CARIT. (Detinguentlo.) Inútil es, D. Just:
provocaría un disgust,
y... 'l provocarlos m' irrita.

JUST. ¿Vol...

CARIT. Rébrel: es lo millor.

JUST. Donchs me retiro.

CARIT. Al contrari;
un favor estraordinari
pot ferme.

JUST. ¿Si?

CARIT. Si, senyor.
(Indica á Ignasi que fassi passar á D. Luís.)

JUST. (En qué parará axó? Esglay
produhir una sorpresa
d' un amich!... ¡Es gran raresa
may vista!...)

IGN. (Anunciant.) D. Lluís del Fay.

ESCENA IX,

CARITAT, D. JUST, D. LLUÍS.

(D. Just fingeix tós, y s' amoca pera mirar dissimuladament á del Fay per sobre las ulleras.)

LLUÍS. Senyora, 'm dispensará
que, abusant de l' indulgencia

de vosté, tanta insistencia
hagi tingut qu' empleá.
Mès ja que, al fí, puch honrarme
ab l' honor d' esser rebut,
del empenyo qu' he tingut
dech tan sóls felicitarme.
(Caritat, que ha mostrat mortificació en escoltarlo, li respon freda y altiva, sens mirarlo.)

CARIT. Efectivament: distreta
y ocupada ab el senyor...

LLUIS. No s' escusi: que 'l favor,
qual retart sembla la inquieta,
haguera lograt ahí,
á no trobám, d' un plegat,
d' un mal nerviós atacat,
que va obligarme á sortí.
Me sento encara abatut,
peró he passat tot lo dia
per venir tal agonía,
que, al fí, Senyora, he vingut.

CARIT. Li agrayexo aquets afanys,
y 'm planyo del contratemps!

LLUIS. Ja ho veu; feya tant de temps
que no 'ns veyam!..

CARIT. Si: uns... cinch anys...

LLUIS. Sis, si no recordo mal, (Marcat.)
y 'ls amichs pensar podian
que ja may més me veurian.....

CARIT. Realment: s' ha dit que malalt
de molt cuidado...

LLUIS. Es axís,
y..., ab lo permís de vosté,
prench assiento. (S' assenta.)

CARIT. (Oh!) Vosté 'l tè.

LLUIS. Gracias.

JUST. (Després de polsar.) Ejém!.. (Quin D. Lluís!)

CARIT. (Quin suplici!) Y... ¿quin temps conta
passar aquí?

LLUIS. Axó depen
del negoci molt urgent
que m' ha dut. Pot ser tan promte,..
demá tal volta.—Y 'l Baró?
¿Tindré 'l gust de saludarlo,
probablement, ¿nó Senyora?

CARIT. Está delicat y fòra,
tal vegada molestarlo.
(Ho diu, dant una mirada á D. Just.)

JUST. Es cert.

LLUIS. Donchs queda aplassat
per altra ocasió més bona,
en que se 'm rebi una estona
ab major intimitat.
(Ho diu, mirant á D. Just, y s' alsan los dos.)

CARIT. (Ah!) (Respirant ab desfogament.)
LLUIS. Mès no puch esperarla
en quant á l' Elena; axí
fássili dir que 'l padrí
l' espera per' abrassarla.
JUST. (Sòn padrí!!...)
CARIT. (Turbada.) Ab cor agrahit
li donaría aquet gust,
peró... ha sortit.—¿Oy, D. Just?
JUST. Crech que déu haber sortit.
LLUIS. No 'u crech jo, perque l' he vista,
per detrás de la vidriera,
travessá 'l jardí lleugera,
ab cara, per cert, ben trista.
CARIT. L' haurá confosa, crech jo,
ab l' Amanda!..
LLUIS. (Enérgich.) Es impossible:
no hi ha confusió possible
per mí respecte d' axó.
(Més templat.) Per lo tant, dònguis la pena
de ferla venir.
CARIT. (Alsantse y tocant) Se pot
provar...
(Pausa. D. Just se dírigeix ab galantería á D. Lluís.)
JUST. Deu trobarho tot
molt cambiat? (Silenci.) Bah!
CARIT. (A Ignasi, entrant per la dreta.) ¿Hi es la nena?
(D. Just fa al criat un signe negatiu.)
IGN. No hi es, Senyora.
JUST. (¡Bén fet!)
CARIT. Y crech qu' aquest vespre dina...
(Signe afirmatiu de D. Just.)
IGN. Si: á casa... Donya Angelina.
JUST. (Molt bè: dexeble perfet!)
CARIT. Ja veu, D. Lluís, que, á despit
de...
LLUIS. (Ap á ella.) (Senyora, ¿vol burlars
Estich veyent tanta farsa
y me 'n sento avergonyit.
La vull veure, ha de vení:
l' impaciencia 'm desespera...)

ESCENA X.

CARITAT, D. JUST, D. LLUIS.—ELENA.

(Entra depressa, sens reparar en Lluís.)

ELENA. Mamá, ja está la bandera!
LLUIS. Elena! (Ab esclat.)
ELENA. (Anant á abrassarlo.) Ay! 'L mèu padrí!

JUST. (Patatuf!.. ¡Tant bé qu' anava
axó!)
LLUIS. (Estrenyentla.) Nena del méu cor!
Axís... abrássam més fort!
ELENA. Qué felís sò!
LLUIS. ¿Y 'm privava
lo cel de ditxa tan gran?
Tant crescuda... y tan hermosa!
(Ho diu mirantla embadalit.)
Tórnam á dir qu' ets ditxosa!
Déu méu!.. Sis anys suspirant
per tenirte axí algun dia.
estreta sobre 'l méu cor!..
(Y ara ab una transacció, en que s' hi vegi la lluyta més gran, dirigint-se á Caritat.)
(Que se 'n vagi, per favor,
que la ditxa 'm trahiría!)
CARIT. ¡Ja es massa!..—Elena! (Imperiosa.)
ELENA. (Sens mirársela.) ¡Mamá!
CARIT. Retírat.
ELENA. ¿Desseguit?
CARIT. Sí.
¿Veus que l' estás fent patí?
ELENA. ¡Ni l' he pogut abrassá
sisquera; y tinch tanta cosa
per dirli, tantas!..
CARIT. T' he dit
que sortíssis desseguit.
ELENA. Bé, mamá! (Intimidada.)
LLUIS. Vés, vés : reposa
de tan alegre fatích.
y parlarém : t' ho asseguro.
ELENA. ¿No m' enganyas?
LLUIS. No : t' ho juro.
ELENA. (Anántsen.) ¡Padrí, qué contenta estich!
(Desapareix tirantli un bes.)
(Lluís la segueix ab la vista.)

ESCENA XI.

DITS, FORA ELENA.

(D. Lluis, que s' haurá dexat caure assentat al final de l' anterior escena, restablinte s' alsa.)

LLUIS. Uns moments de tant cumplida
ditxa y de felicitat
avuy, Senyora, he passat
còm may, en tota ma vida.
L' honra de tornar tindré
ans de poch, si Déu ho vol,

y espero que, venint sol,
á solas rebut seré.
(Mirant á D. Just que gira 'l cap.)

CARIT. Adéu, D. Lluís.

LLUIS. Fins demá,
Senyora!
(Y se la mira ficso, somriguent després ab dissimulo.)

CARIT. Ignasi, acompanya
al senyor. (Sens mirarlo.)

LLUIS. (Ap. á Carit.) (Guerra eh?.. M' estranya
tanta imprudencia en lutxá!)

ESCENA XII.

CARITAT, D. JUST, IGNASI.—DESPRÉS LONCI, CELESTÍ, RAFEL, BARÓ.

(Caritat diu lo que segueix ab un esclat d' ira.)

CARIT. Demá, no?.. Espera.—D. Just
cridi, toqui. (D. Just ho fa.)
(A Ignasi que va á sortir.) Ignasi, aten.
Si s' atrevís á tornar
aquell Senyor, jo estaré
fora sempre, sempre, y cuida
que no arrivi á posá un peu
fora l' estrado, ó 't despatxo
sens dí una paraula més.
—Ara, mira si ha sortit.
(Ignaci observa y torna á l' escena.)

IGN. Si, Senyora.
Está molt bè.
(A Lonci, que haurá entrat seguit del Rafel, del Baró y de Celestí.)
Lonci?

LONCI. ¿Mana?

CARIT. Vés, avisa
la Senyoreta al moment
que no surti. (Lonci se 'n va.)
—Celestí,
fill méu; corrent, corrent ves
á veure hont viu 'l Senyor
qu' ha sortit ara mateix.

CELES. Bè, Senyora. ¿Y 'l séu nom?

CARIT. Té. (Y li dona la targeta.)

CELES. (Llegint.) «Lluis del Fay.»

RAF. (Esclat.) ¡L' oncle!

CARIT. (Ab vivesa.) Qué?
¿L' onclo séu?

RAF. ¡Si; si, Senyora!
¡l' oncle!!.

CARIT. ¿D. Lluis del Fay li es...,

RAF. Tio, Senyora: germá
de la mare.

CARIT. ¿Será cert?

RAF. Certíssim.--Senyor Baró,
(Depressa.) fassi l' obsequi: aqui té
copia en forma del contracte
d' arrendament—Vaig corrent
á saludarlo, á abrassarlo!...
(Carit. li pren ab una rabalada 'l paper.)

CARIT. Dispensi. ¿Es l' arrendament?

RAF. Firmat, senyora!

CARIT. (Esquexantlo.) N' estich
penaoida, D. Rafel,
encara que tart!

RAF. (Avergonyit.) ¿Qué diu?

CARIT. Que 'l pis tinch ja compromés.

BARÓ. ¡Baronesa!...
(Caritat assentada escriu rápidament.)

RAF. Estranyo molt...

CARIT. (Escriguent.) Ignasi, obra al senyoret
la porta.

RAF. Senyora... (Surto
mès ans de gaire entraré.)
—Senyor Baró, servidor...
(Anántsen.) (A veure l' oncle, y després...)

ESCENA XIII.

CARITAT, D. JUST, BARÓ.

BARÓ. Me dirás al ménos...

CARIT. Cándido,
es precis no perdre temps.
(Cloguent la carta.)
—Pren lo sombrero y depressa:
ves á portar aquest plech
al sèu destino

BARÓ. (Lleg.) Al Port?.. uf!..
¡uff!...

CARIT. Cuyta, cuyta! enllesteix.

BARÓ. Es que tinch los peus...

CARIT. (Fingint dolsura.) Y bè, home,
l' eczercissi t' es remey!
cuyta, afányat!...

BARÓ. (Posantse lo barret.) ¿Hi ha resposta?

CARIT. Ves, si.

BARÓ. (Entre tant fumaré
un cigarret, pèl camí!)
Vaig, vaig,..—Uy! Ja comensem.
(Referintse al dolor.)

ESCENA XIV.

CARITAT, D. JUST.

CARIT. Y vosté, D. Just, ja ho sab:
lo més bo y segú convent
per l' Elena!
JUST. ¡Oh, si senyora!
CARIT. ¿La rebrán avuy mateix?
JUST. Si m' hi empenyo jo, no 'n dupto,
á pesar de qu' es tardet.
CARIT. Donchs vagi. Vosté 's fa cárrech
de que obrar promte convé.
JUST. Animo,... valor, senyora!
(Fer resaltar est vers.) Dèu premía al que sufreix!..
—¿Prench lo cotxe, no?
CARIT. Si acás
En Cándido no l' ha pres
ja...
(D. Just surt al balco.)
JUST. ¡Qué casual! Ara hi munta!
(Cridant.) ¡Ey ¡ey, Senyor Baró?... A peu.
Déxim lo cotxe... Li dich
pèl sèu bè! sòls pèl sèu bè!...
(En escena.) Senyora, y vosté?
CARIT. Jo vaig
á arretglarme un poch.
JUST. Ja entench;
per venir á acompanyar
á la nena... Hasta després.
CARIT. Depressa, D. Just, depressa!
(Li diu, veyent que va ab pas habitual; D. Just l' allarga, contestant desde 'l pas de la porta.)
JUST. Déxiho per mi.
CARIT. ¡Dèu clement!
déume las forsas que 'm faltan
en aquets instants cruels!
(Se 'n va porta dreta.)

ESCENA XV.

VICTORIANO AMANDA.

(L' escena haurá quedat uns moments sola.—Amanda y Victoriano surten de l' esquera, acompanyant lo segon del bras á la primera. Mira l' escena, escolta, y se cerciora de que no hi ha ningú.)

VICT. Logro, al fí, sense perill,
Amanda, poguét parlar.

AMAN. Qué 'm tens que dí?

VICT. Es molt senzill.
(Molt natural.) que 'ns tenim que separar.

AMAN. ¡Separarnos!!... (Li dexa 'l bras.)

VICT. Si.

AMAN. ¿Y tal cosa
m' anúncias ab tó glacial?...
¿Separarse espós y esposa!...

VICT. Dispénsam, que no hi ha tal.
(Amanda vol anar á parlar.)
(Marcadíssim.) Tu no ets com moltas, que jo
venero sempre com cal,
que unexen la relligió
ab l' afecte conjugal.
Donas que, procurant ser
fiels als debers qu' ella imposa,
saben que 'l primer deber
de l' esposa es ser esposa.
(Amanda continúa volent objectar.)
Donas plenas d' heroisme
quan l' ocasió s' ofereix,
més donas que 'l fanatisme
relligiós no las coneix.
Tu, filla, e's tau sòls esposa
de nom, y jo, bén criat,
per no ferte ja més nosa,
me retiro y... s' ha acabat.

AMAN. ¡Y es aquet cárrech tan sòls
lo qu' axí 't mou á parlarme?

VICT. ¿Te sembla poch? ¡Qué més vols
que puga desesperarme?
—Jo que, al casarme, somiava
ab una dolsa tendresa;
jo que, al casarme, esperava
poguer gastar ma riquesa
per la dona qu' escullit
habia mòn amant cor,
estich cansat y aborrit
d' aborrir lo mèu amor.
Viatjes, teatros, reunions,...
tot axó també m' agrada;
més vosté á tals diversions
may vol ser acompanyada.
—¿Qué 'm queda, donchs?... Sols horror
per aquesta casa!

AMAN ¡Ah!
còm se coneix que l' amor
en vosté morí temps ha!
(Amanda está lluytant ab sa emoció, sentada al sofá.)
(Plorant.) —Me vaig enganyar!... ¡Tu anyoras
millor esposa que jo!...
¡Ja no 'm vols!!...

VICT. (Anant á sentars' al séu costat.) Amanda ¿ploras?
AMAN. Que tinch que fé?
VICT. (Axugantli las llágrimas.) Axugá 'l pló!
(Tendresa.) —No, no: jo no 't desprecío;
sé que tens un cor hermós;
cor, ab el qual jo confío
passá un porvenir dixós.
AMAN. (Vivament.) Ah! ¿es á dir que no te 'n vas?
VICT. Sense tú nó, Amanda méva,
pero sé qu' ab mi vindrás!...
AMAN. ¿Dexar la mamá?...
VICT. La téva
mamá es un estorb constant
á nostr' amor.
AMAN. Peró pensa,
Victoriano...
VICT. Res: pensant,
faríam á Déu ofensa;
que Déu en la Biblia ha escrit:
«dexarás á pare y mare
per seguir al téu marit.»
AMAN. ¿Y vols que 'ls deixi desd' ara?
VICT. Desd' ara y... (Prenent lo barret.) Acabém ja.
¿Vens ó nó?
AMAN. (Duptant.) Sí... No pot sé!
VICT. (Lo cor me diu que vindrá!)
AMAN. (Lo cor me diu qu' hi aniré!)
(Petita pausa.)
VICT. La esperaré un quart, senyora,
en lo méu quarto. Si acás,
després me trobará fora!
AMAN. Oh! Victoriano! (Suplicant y lluytant)
VICT. (Anantse.) (Vindrás!)

ESCENA XVI.

AMANDA.

Se 'n va, se 'n va decidit!...
—¿Qué faré?—L' amor d' esposa
m' aconsella que 'l marit
no dexi... Mare amorosa
sò també, y sento 'l consell
que 'm dòna 'l méu cor de mare:
«Ves,—me crida,—ves ab ell...
del fill que tens es lo pare!...»
Peró de filla també
sento l' afecció en mon pit...

CARIT. (Dins.) Elena!
AMAN. La mamá vè...
(Ab decisió.) — Primé es ell: Dèu ho tè escrit.
(Se 'n va depressa pél foro.)

ESCENA XVII.

ELENA Y CARITAT.

(La primera porta agafada de la ma á la segona y ab l' altra ma du l sombrero, que dexa estar en una cadira.)

ELENA. ¿Qué vols, mamá?
CARIT. Sort inmensa,
filla mèva!
ELENA. Sí, mamá?
Quina es?
CARIT. No 'u presums? — Que ja
te s' ha espedit la dispensa,
la vénia d' edat!
ELENA. ¿Per...
CARIT. (Abrasantla.) Sí!
¿No 't sents radiant d' alegria?
ELENA. Mamá...
CARIT. Qué tens?
ELENA. Te diría,...
si vols que t' ho gosi dí...
CARIT. Parla.
(S' assenta al sofá.)
ELENA. Qu' he reflecsionat
sobre de la vocació...
CARIT. Y bè?
ELENA. Y que crech que 'l Senyó
pèl convent no m' ha cridat.
CARIT. Qué dius?
ELENA. Que, discorreguent,
trobo que 'l mon té atractius
en gran!...
CARIT. Infelís, ¿qué dius?
¿Tens acás conexement
del qu' es lo mòn?
ELENA. No: ja ho sè;
peró, parlante ab franquesa,
voldría... ser la promesa
d' algú que m' estimés bè;
voldria ser bona esposa
com tú, y voldría també
tendra mare arrivé á sè
d' una filla carinyosa,
y viure ab lo cor segú
de que si ella es adorada,

también sò d' ella estimada...
(Abrassant y besant á Caritat.)
còm de l' Elena ho ets tú.
(Caritat fa un esfors sobre 'l séu entendriment.)

CARIT. Y ¿al mon dí axó gosarás
desprès que tothom te creu
disposada á unirte ab Dèu
en etern, dolcíssim llas?
(Elena somriu ab cert rubor.)

ELENA. Tothom nó, mamá; hi ha algú
que no pensa pas axí.

CARIT. Y... ¿qui es?

ELENA. (Acariciant á Caritat.) ¿Vols que 't diga qui?...
T' enfadarás de segú...
Es... el padrí!

CARIT. (Agafantla d' un bras.) He suspitat
aquesta contestació,
in...grata! (Vol anar á dir «infame».)

ELENA. (Apartantse.) Mamá, 'm fas pó!

CARIT. Ell!... (Algo calmada.)

ELENÁ. Ell, que are m' ha donat,
més del que 'm dava en l' infancia,
provas d' amor paternal.

CARIT. ¡Oh!... Calla: es l' esprit del mal
que 't vetlla ab negra constancia!..

ELENA. (Ingénua.) L' esprit del mal el padrí?...
¡Poch lo conexes!...

CARIT. ¿Poch?... Oh!
—Acabém. Mes dilació
no deu lo mèu vot tení.
—Avuy mateix entrarás
al convent.

ELENA. (Espantada.) Ah! ¿no has sentit,
mamá mèva, 'l que t' he dit?
T' he dit que...

CARIT. (Tapantli la boca ab un bes.) Nó; no farás
la desditxa de ta mare
que tant t' estima y t' adora!

(Ab creixent frenesí, fins á agenollarse.—Elena va apartantsen instintivament.)

Míram, nena encantadora;
mira los mèus ulls:—repara
quanta tendresa y dolsura
vull espresarte, cor mèu!...
Jo benehiré lo nom tèu
com símbol de ma ventura;
benehiré hasta la mort
la ditxa que 'm fas sentí...
(Casi agenollada.) perque... ¿es cert que 'm dius que sí?...
(Elena se separa dels séus brassos.)

ELENA. No puch, mamá del mèu cor!
(Caritat s' alsa desesperada.)

CARIT. Basta, filla miserable!
ELENA. Dèu mèu! (Crit horrorós tapantse la cara.)
CARIT. Tal nom te puch dar
quan t' acabo de pregar
agenollada!... Ets culpable
com la filla més dolenta
que manté Dèu en la terra!
ELENA. Oh!... calla!...
CARIT. ¡A mon cor fer guerra!
A mon cor, que sent ardenta
passió pèl téu bè!... Ah! nó, nó:
avuy mateix hi entrarás.
ELENA. Pietat! faré 'l que voldrás,
fora entrá al convent! Axó
me fa tremolar, y... creu
que, si hi entro altra vegada
moriré desesperada!
CARIT. Aprensions!
ELENA. No 'u son, Dèu mèu!
(Singlotant y plorant.)
Tu no desitjas que plori
més del qu' estich plorant ara!
CARIT. (Gran energía.) Ho vull! sò la tèva mare.
(Moment de pausa.—Abatiment en Elena, que cau assentada.)
ELENA. Hi entraré.— Dèu vol que mori!
(Caritat va per sortir tot mirantse á Elena; després retorna, s' acosta á sa filla y li diu ab escessiva tendresa.)
CARIT. Si de bon grat consentías!
Si 'm diguessis: «Mare méva,
fare la voluntat téva!...»
Tot un cel me donarías!
ELENA. Jo bè voldría amorosa
compláuret... Pró re 'n traurás.
CARIT. (Revifantse.) Donchs, á despit tèu, serás
dintre del convent ditxosa.

ESCENA XVIII.

ELENA sola.—després RAFEL.

ELENA. A despit mèu, cumplirá,
y, un cop al convent ficada,
moriré desesperada,
que d' allí ningú 'm traurá.
(S' alsa.)
May!... Avans que consentí
Dèu me privará de viure...
(Impulsada d' una idea.)
Ah no! Encara puch escriure
y avisarho al mèu padrí.
(Escriu febrosament y després se para.)

He promés no escriure més...
¿Qué hi fa? Jo no puch parlarli!
(Torna á escriure.)
Peró qui podrá portarli
aquesta carta...
(Sentint fressa á la dreta.)
— ¿Qui es?

(Rafel diu son primer vers desde 'l pas de la porta y 'l segon tancant los dos batents d' aquesta.)

RAF. Sò jo... Parli baix.
ELENA. (Espantada, alsantse.) Ah! ¿Aquí
vosté?
RAF. Jo só, Senyoreta,
que oberta he vist la porteta
del carrer que tè 'l jardí.
(Elena 'l reconeix.)
ELENA. ¿Y es á la mamá?..
RAF. No es á ella,
Senyoreta; es á vosté
que vinch á parlar.
ELENA. (Retirantse enrera.) Y... ¿á qué?
RAF. A jurarli que ma estrella
es estimarla; es morir
per vosté, si es que ditxosa
la veig!
ELENA. Y ¿ab quin dret tal cosa
me ve d' amagat á dir?
RAF. Perdoni altra interrupció:
lo criat que m' ha dat entrada,
m' ha dit la desventurada,
la fatal resolució
qu' ha pres respecte á vosté
la senyora Baronesa.
ELENA. Y bè?
RAF. A ajudarla ab noblesa
vinch, còm à bon cavallé.
ELENA. Permeti. De bona gana
contéstim per endevant:
¿té alguna germana gran?
RAF. (Turbat.) Si: tinch gran una germana.
ELENA. Diguim, donchs: si s' atrevía
algun home á provocarla,
parlantli com vosté 'm parla,
vosté al tal ¿qué li faría?
RAF. (Id.) Mès...
ELENA. Germá no tinch, ¿qué importa?
Sabré cumplir mòn deber,
diguent al bon cavaller
que aquella, aquella es la porta!
(Senyalantli ab actitut digne la del fondo.—Pausa.)
RAF. Estranyo l' acolliment...
ELENA. Que á las insolencias dono?

RAF. Lo mot es dúr, pró 'l perdono
(Recalcant.) sentint, no obstant, que insolent
ó no, no puga obtenir
cartetas, com las que tira
al busson, quan no la mira
la companyía.

(Elena s' haurá parat al anar á tocar lo timbre, y ara baxa al primer terme hont s' está Rafel.)

ELENA. Ah!.. ¿Vol dir
que axó?..

(Rafel la mira ficsament; comensa á parlarli ab sang freda y acaba barbotejant las paraulas, intimidat per la mirada digna y pura d' Elena, segons lo diálech.)

RAF. M' ha fet esperar
amable correspondencia...
al... meu cor, y... en tal creencia...
he...

ELENA. ¿Ha... qué?

RAF. He... pogut... con... fiar...
y m' he permés la... il-lusió...

ELENA. Acabi.

RAF. Que vosté... amable. .
(Cambiant soptadament de to, y ab la major sinceritat.)
Perdónim : só un miserable
que m' hi enganyat... Ah! perdó!

ELENA. Altra carta tinch aquí
dirigida á igual persona.
(Li entrega la qu' ha escrit.)
Fássim l' obsequi.

RAF. (No volentla.) Qué 'm dona?

ELENA. (Enérgica.) Fassi 'l favor de llegí.

RAF. (Llej.) «Lluis del Fay.»—L' oncle!

ELENA. Qué diu?
¿Oncle? (Ab alegria.)

RAF. (Tornant á llegir.) Si, ¡oh sort! y padrí séu!

ELENA. (Id. que avans.) Si, si!..

RAF. Per l' amor de Deu,
tinguí ab mi cor compassiu!
Senyoreta, no merexo
lo séu despreci, en mon cor
jamay morirá l' honor;
arrepentit ja, patexo
una horrible turbació
y una desditxa mortal;..
allárguim la ma, en senyal
d' amistat!..

ELENA. (Dantli, girant lo cap.) Adéu.

RAF. ¡Oh no!
A trobá al tio la duch
y, un cop junts...

ELENA. Calli! ¿Dexar
ma casa 'm pot proposar?
Es impossible!.. No puch!

RAF. Pensi que may conjuntura
trobará més favorable!
ELENA. Vagi!.. Oh! es abominable!..
RAF. Desventurada criatura!
los instants transcorreguts
no tornan... Tingui present
que la volen dú á un convent
y ho farán dins breus minuts!
ELNNA. Retíris... vágisen...
RAF. Oh!
no es un convent que la espera
per passar la vida entera...
es una tomba... ¡es pitjó!
ELENA. ¡Parlarm' axís es horrible!
RAF. Més horrible li será
plorar, plorar sempre en vá;...
pensar que 'ns es impossible
vení á ajudarla!..
ELENA. Ja ho sé...
RAF. Llavors perqué dupta tant?
ELENA. (Alsantse.) Y tè;.. moriré plorant,
pero honrada moriré.
(Moment de pausa.—Rafel desesperantse:)
RAF. Des d' ara lo nom d' esposa
li dono devant de Déu. (Incitant.)
ELENA. Nó.....
(Id que avans. Rafel parla ab sentidíssima tendresa que casi embriaga á Elena.)
RAF. Mòn cor en vosté veu
pau, ditxa la més ditxosa...
Farém la tranquila sort
del tio,.. del séu padrí...
¡Per pietat, cregui!
ELENA. (Débil.) Ay de mí!
RAF. Tindrém ditxa.., vida.., amor!
Rafel casi l' está abrassat. Ella se 'n desfá d' un prompte y anant á la porta del fondo, crida:)
ELENA. Mare mèva, á mi! Socós!..
(Y cau casi desvanescuda al sofá.)
RAF. ¡Desgraciada, 's pert!..

ESCENA XIX.

ELENA, RAFEL, BARÓ, CARITAT, D. JUST.

(Aquest últim llensa'l toballó al entrar.)

CARIT. Qué passa?
(Vegent á Raf.) Ah! Vosté dintre de casa?
BARÓ. ¡¡Ira de...
JUST. Axó es gros!.. ¡molt gros!!...

BARÓ. (Furiós.) Si, sobre la martxa, jove,
li feya saltá 'l cervell...
ELENA. (Horroritzada.) Papá, la culpa no es d' ell,
sinó mèva!
BARÓ. (Irat.) ¿Tèva?
ELENA. (No sabent qué diu.) En prova
d' axó que... l' he fet venir...
RAF. (Vivesa.) Es fals, Baró; si he vingut,
ha estat sòls perque hi volgut:
li juro! no sè mentir!
ELENA. (Dèu mèu! Si m' hagués pensat...)
(Queda plorant, tremolosa.)
BARÓ. Crech lo que de dirme acaba,
ja que la nena cridava
y no haguera axís cridat.
Pero digui: ¿axó 'l disculpa?
¿Creu que 'm posa més benigne?
Al contrari: 'l fa més digne
de que castigui sa culpa!
(Vol anar á acometre á Raf. Carit. lo deté tranquilament.)
CARIT. ¡Baró!
BARÓ. Llamps!
CARIT. ¿Vols que 'l servey
s' enteri, y que se divulgui...
BARÓ. Y á mí qué?
JUST. Tot lo que vulgui;
mès, ja que no té remey,...
evitém, si pot essér,
l' escándol... Oh! sobre tot,
evitá escándols, si 's pot!...
(Se retira á passejar al fondo.)
CARIT. Per hont ha entrat, *cavalter?*
RAF. Per la porta del jardí,
qu' he tingut que obrir, senyora!
CARIT. Está bè: donchs surti fora
per hont ha entrat; y d' aquí
avant, eviti prudent
insensats projectes fútils,
que tots ells serán inútils:
(Signant á Ele.) avuy entrará al convent.
RAF. Senyor Baró... (Suplicant.)
BARÓ. Eh?
RAF. 'L conjuro
perque resolgui 'l conflicte.
¿No l' esgarrifa 'l delicte
que 's va á cometre? — Ah! li juro,
(A Carit.) Baronesa, que jo estich
disposat á ser l' espós
de l' Elena, y fer ditxós
son porvenir. Noble, rich,
jove,... senyora, m' ufano

ab la confiansa de sé
obedient fill de vosté...
Agenollat li demano.

CARIT. Quanta audacia!

RAF. Digui amor,
Senyora, amor verdadé!
(Lo Baró mira á sa esposa y diu tartamudejant:)

BARÓ. Realment...

CARIT. (Imposantli silenci.) Baró!...

BARÓ. No he dit ré.

CARIT. Senyor mèu, fassi 'l favor...
(Signantli la porta.)
Y van tres cops que li indico
lo mateix avuy.

RAF. Culpable
sò, pero d' implacable
sa indignació califico.
(Eczasperat.) Cumpliré, sí; á sortir vaig,
mès no 'm dono per vensut.
—Elena, ja que ha pogut
il-luminarme un sol raig
de la virtut ab que 'l cel
va dotarla, si s' hi empenya,
puix del mèu cor s' ha fet duenya,
será esposa del cor mèu.
—Baronesa, es bèn senzilla
la qüestió qu' está pendenta:
estich sentint passió ardenta,
nobla, per la sèva filla;
y si vosté 's nega á darla
á qui es digne del sèu cor,
ell jura pel sèu honor
que de vosté ha d' arrencarla.
(Se 'n va, porta dreta.)

ESCENA XX.

DITS, FORA RAFEL.

(Pausa.—Lo Baró está remenant lo cap baix com afirmant. D. Just polsa seguidament.)

CARIT. (Al Baró.) ¿Y estás ab aquesta cara
després d' haberlo sentit?

BARÓ. Díspensa: tu m' has prohibit....

CARIT. Per de prompte sí; més ara....

BARÓ. Y bè! Ara no podria!
M' ha agradat, si: no hi ha mes:
es obert, es valent,... es....
alló que jó era algun dia!

CARIT. Dius que....

BARÓ. No res: he acabat.
CARIT. (á El.) Y tú, filla desgraciada!....
ELENA. (alsantse.) Mamá, jo estich disposada
á cumplir ta voluntat.
Míram tranquila: 'l deber
filial he fet hasta aquí
y 'l faré.
CARIT. Ho vull creure axí.
(á Ignasi que acaba d' entrar.)
Prompte; 'l cotxe!
No pot ser,
perque no 's troba en cap banda
al cotxero.
CARIT. Com?
IGN. No 's veu.
CARIT. Lloga 'l primer que trobeu.
(Ignasi va á retirarse.)
De pas digas á l' Amanda
que vinga.
IGN. No hi es, seyora,
CARIT. ¿Com que no hi es?
IGN. Ha sortit
del bras ab lo seu marit,
no fará encara mitj hora.
CARIT. Oh rabia!—Pro ves depressa
(Ignasi se 'n va pel foro.)
—D. Just, al cotxe!
JUST. Axó es!
CARIT. Tot seguit seré ab vostés....
(anántsen) Averiguar m' interessa....

ESCENA XXII.

BARÓ, D. JUST, ELENA.

JUST. Qu' anem, senyoreta?
ELENA. Aném.
—Adeu, papá! (abrassatlo.)
BARÓ. Pobra nena!
Anárten no 't causi pena
que molt aviát nos veurém.
JUST. ¡Vamos, ánimo!...
BARÓ. (enternit.) Si vés,
filla del cor!
ELENA. Papá... méu,...
Adeu!
BARÓ. No diguis «adeu»,
Digasme: «fins á després!»
ELENA. Nó: adeu!
BARÓ. Jo arreglaré axó....
Vés... vés...

ESCENA XXII.

CARITAT, BARÓ.

(La primera ab un paperet á la má.)

BARÓ. Y bè?
CARIT. S' ha atrevit
á fugí ab lo sèu marit,
dexantme la direcció!
BARÓ. Bah! (Qu' ha obrat bè considero!)
Qué hi vols fé?
CARIT. Inmediatament
presentart' hi.
BARÓ. Jo?
CARIT. Al moment.
BARÓ. Llamps y trons!...
CARIT. Pren lo sombrero...
Corra: aquí tens apuntada
(Dantli un paper ó targeta.)
la direcció...
BARÓ. Jo... Es injust...

ESCENA XXIII.

CARITAT, BARÓ, D. JUST.

(Aquest últim esparverat, sense barret.)

JUST. ¡Baronesa!... á mí!... á ell!!...
CARIT. D. Just!
BARÓ. Y l' Elena?
CARIT. Hont es?...
JUST. ¡Robada!...
Corrin... ¿Hont hi ha un silló?
BARÓ. ¿Robada?...
JUST. (Asustat y febrós.) Obrím... entra y... y...
un cop de portella...
BARÓ. ¿Aquí?
¿A n' ella?
JUST. Nó! á mí, Baró!
BARÓ. Dexi qu' aquell pillo alcansi!
li haig de fer saltá 'l cervell!
(Y se 'n va corrent pel fondo.)
(Caritat se posa febrosa 'l sombrero.)
CARIT. Oh!... l' altre ha sigut: nó ell...
(Y se 'n va, seguint al Baró.)
JUST. Noy!... (picant ab las mans.)
IGN. ¿Mana?
JUST. Un poch de vi ranci!...

FI DE L' ACTE SEGON.

ACTE TERCER.

(Salonet en casa de D. Lluís, un poch fosch de modo que sembli il-luminat sóls per un quinqué que hi haurá damunt la taula. Finestra y una ó millor duas portas al fondo, per una de las quals se veji l' escalinata que baxa al jardi. Á ma esquerra y en primer terme una calaxera-escribanía oberta; al segon, porta de color. Á la dreta, porta que conduheix á l' aposento en que está Elena.—Cadiras, sillon, petit ganapé prop la taula á l' esquerra.)

ESCENA PRIMERA.

D. Lluis, Fidel.

(Lo primer sentat devant de la paperera, arretglant y triant papers.)

Lluis. ¿Los cavalls encarregats
están ja?
Fidel. Serán aquí
á las tres de matinada.
Lluis. ¿Y 'ls llochs de parada son
segurs?
Fidel. Es de creure axís,
perque ja sab es honrat
y llest lo qui l' ha servit.
Lluis. ¿Lo carruatge es sólit? cómodo?
Fidel. Tant com pot serho, D. Lluis.
Lluis. ¿No has pas olvidat, Fidel,
tot lo demés que t' he dit,
com pells y abrichs de senyora?
Fidel. Tot estará.
Lluis. Sent axís,
ja pots arretglar la meva
maleta y 'ls sachs de nit.
Fidel. ¿No han de ficarshi papers?
Lluis. Ja ho crech! Tots aquets d' aquí.
No fassis massa soroll,
que crech qu' ella está dormint.

FIDEL. (Som rient) Tant se val!
LLUIS. Cóm?
FIDEL. (Id.) ¿No recorda
qu' es impossible sentir
des de la cambra hont es ella
res del que aquí passa?
LLUIS. Sí!
Tens rahó, mon vell Fidel.
Y... dígasme: ¿quan t' ha vist
t' ha conegut?
FIDEL. (Alegre) Al moment!
M' havia vist tant sovint
essent xiqueta!...
LLUIS. ¡Has trobat
que s' ha fet molt, no?
FIDEL. ¡Oh! sí, sí!
S' ha fet gran y bonicoya!
LLUIS. ¿No ho trobas?
FIDEL. Trobo, D. Lluís,
que no sé 'l que m' hi he trobat,
qu' encara enlluhernat estich!
LLUIS. Vès, vès; y enllesteix, Fidel,
que va passantnos la nit,
y si d' ella comensavam
á parlar... Si hi ha res...
FIDEL. (Responent al signe que li fa D. Lluis.) Estich.

ESCENA II.

D. LLUIS.

Continuém.—Aquest es bo
pel foch... Fem també bossins
d' aquest altre...—¡Hont he ficat?...
Ah! las cartas son aquí
de l' Elena!... Totas, totas
plegadas aquí las tinch!
Des de la primera escrita
á l' edat de set anys, fins
á la darrera!... ¡Pobreta!
¡pobr' amor mèu!... L' infantil
candidesa es la que parla
primer, y tendra m' escriu
ab més paraulas que ideas
tot lo que la fa sentir!
Jochs, aficions, ditxa suau,
en ellas está reunit...
Després, poch á poch, la ditxa
s' enterbola, hasta que al fí
ja no hi ha sinó tristesa,
y es cada carta un sospir

continuat, es una llágrima
que cau com plom derritit
sobre 'l méu cor!... ¡Oh relliquias
estimadas!... Pél camí
las llegirém tots dosets,
y tornaré á ser felís!
¡Aquestas, grogas!... ¡marcidas!...
Son las de la mare!... Escrits,
ardents de passió, de gelos
que semblava estar sentint,
á falta de cosa certa,
de son amor eccessiu. —
¡Y axó per vení á parar
hont hem arribat al fí?...
—Son bonas armas: guardémlas;
únicas provas que tinch
de...

ESCENA III.

D. LLUÍS.—FIDEL.

FIDEL. Si es servit de donarme...
LLUIS. Pren aquets papers d' aquí.
(Li mostra 'ls que hi ha en la taula.)
Los altres potser me fassin
bon servey aquesta nit.
—¿Guardémlas... junt ab las cartas
de la mèva Elena?... Sí.
¿Perque nó?... Just: mare y filla:
(Lliga 'ls dos paquets en un.)
aplech de quant he sentir.
(Se fica 'l paquet á la butxaca.)
—Fidel!
FIDEL. (Aturantse.) Senyó!
LLUIS. ¿Has vist algú
pèl carré, anant y venint?
FIDEL. No, senyor.
LLUIS. N' estás bèn cert?
FIDEL. ¡Oh, prou! Lo carré es petit,
y col-locat com está
entre mitx de dos jardins...
LLUIS. ¡Xit!... Lo gos está lladrant!
FIDEL. Sí: trucan. (Després d' escoltar.)
LLUIS. Cuidado á obrir
á ningú més que á las duas
personas que sabs!
FIDEL. Tranquil
pot estar!
LLUIS. Pren la llanterna,
y vès.
(Fidel se 'n va pel foro, prenentla de damunt la barana de l' escala.)

(Mirant lo rellotge.) No més mitja nit!
¡Tres horas d' espera encara!...
—Mentre seguexi dormint...
(Escolta y mira.) No 's mou... La porta es tancada:
tot va á gust del meu desitx.

FIDEL. (Anunci.) D. Victoriano de...

LLUIS. (Anant á la porta del fondo.) Qu' entri,
qu' entri...

ESCENA IV.

D. LLUIS.—VICTORIANO, FIDEL.

VICT. Amich mèu

LLUIS. (Abrassantse.) ¡Bon amich!

VICT. ¡Ditxosos los ulls y 'ls brassos
que poden...

LLUIS. Oh! gracias mil
d' haber vingut!

VICT. ¿Vols callar?
Haguera anat á Pekin
de bona gana per véuret!

LLUIS. Si, mes...

VICT. Ja sé 'l que vols dir:
qu' es més fácil aná allá
que als solitaris camins
d' aquets barris del déu Caco!
¡Quin capritxo estarte...

LLUIS. Sí:
—Espera un moment.—Fidel!
pots retirarte.

FIDEL. D. Lluís,
¿y 'ls papers?

LLUIS. Més tart, més tart.
Tanca la porta, al sortir,
y ten compte ab moure fressa
sòta 'ls balcons!

FIDEL. (Anántsen.) Molt bè diu.

ESCENA V.

D. LLUIS, VICTORIANO.

VICT. ¿Per ventura tens algú...

LLUIS. Que dorm allá baix; peró
tenint bèn tancat axó..,
—Fumas sempre?
(Li ofereix un puro que Victor accepta.)

VICT. Bah, com tu!
(S' assentan.)

LLUIS. Donchs tornant' hi: aquí m' estich,
y m' hi trobo bé per ara,
perqu' era del méu bon pare
aquest casal algo antich.
Es dí: 'l móvil qu' he tingut,
y ab lo que tot se concilia,
es, com te dich...
(Victor está sentat devant d' ell y diu maliciosament, tot encenent lo cigarro.)

VICT. ¿De família?

LLUIS. Vaya!

VICT. ¡Patriarcal virtut!

LLUIS. Búrlat, búrlat!... Ets lo diable
predicador!

VICT. Perqué?

LLUIS. Bah!
En Fidel ha hagut d' aná
no sé ahont, per l' agradable
y honrós gust de poguer dirte
que jo t' estava esperant!

VICT. ¿Has acabat ja, bergant?
Calma he tingut per sentirte,
perqué del cap fins als peus
la ditxa més gran, més pura
m' está embargant!

LLUIS. ¿Per ventura
has tret la rifa?

VICT. No hi veus!
He tret cosa molt més bona
que totas juntas, Lluiset!

LLUIS. Y ¿qué has tret?

VICT. He tret... he tret...

LLUIS. Acaba: ¿qué has tret?

VICT. (Després de mirar rezelós) ¡La dona!
(Moviment de Lluis.)
Sí: de sa casa arrancarla
he lograt, duguentla ab mí,
y avuy he pogut, al fí,
tranquilament abrassarla.

LLUIS. Ah! ¿Caritat...

VICT. Calla, Lluís,
(Ho diu mirant ab ulls molt oberts á son amich y mostrantli las dents.)
y no me 'n parlis, per tots
los sants! .. Ja ho veus: los devots...

LLUIS. Los devots... qué? ¿Son axís
com ells tots?... Crech que no!

VICT. Tú creus que no? En igual punt
també he estat y... ¿digan un
de verdader?

LLUIS. Un?

VICT. Si!

LLUIS. (Somriguent y sens mica d' énfassis.) Jo!
VICT. Tú? (S' alsa.)
LLUIS. (Id.) Si; jo, jo: 'l més sincer
y 'l més fervent!
VICT. ¡No hi atino!
¿Tu devot? Ja! ja!... Un marino
ab barba y tot!!... No pot ser.
LLUIS. Donchs es: justament entr' altres
podrás trobar descreguts,
mes cors d' homes corromputs
no 'ls busquis entre nosaltres.
Lo marino creu, practica,
perqué en cada onada veu
pintada la ma de Deu;
y perqué tot, tot li indica
un poder molt superior
que damunt del séu domina;
per ço á la gent de marina
los escéptichs nos fan pòr.
L' inmensitat solitaria
de l'aygua, la tempestat,
la vinguda del combat,
tot fa nexe una pregaria.
Més aquestas oracions
no privan als mariners
de cumplí ab los sèus debers
y bátres com á lleons.
VICT. Amich, no 't contradiré:
respecto ta convicció
y 't crech un devot sa y bo,
peró has de convení en que
Donya Caritat té 'l nom
sòls per ella.
LLUIS. Convingut.
VICT. Y que jo estava perdut,
segons notava tothóm.
LLUIS. Tot lo que vulgas!
VICT. Axís,
jugantme lo tot pèl tot,
m' he cansat de ser devot
á gust de sogra, Lluís.
LLUIS. Home ditxós! Vés: ¿qué fas
que no tornas á trobarla?
VICT. Á baix?
LLUIS. Perqué no?
VICT. Y dexarla
luego al cotxe?
LLUIS. Si te 'n vas
ab ella, no!
VICT. Ens separem
ja?

LLUIS. Sab que tu ets ab mi?
VICT. T' enfada 'l saber que sí?
LLUIS. Al contrari, home; en estrem
m' agrada, peró dispensa
que no la inviti á pujar;
sabent que tinch de martxar
veurás no ha sigut ofensa.
VICT. Com! te 'n vas?
LLUIS. Aquesta nit,
sens falta.
VICT. (Alsantse.) Bah! y donchs ¿perqué
fins ara no m' has dit ré,
que no t' haguera aborrit,
contante cosas estranyas,
que no tenen res que veure...
LLUIS. Asséntat, home. Pots creure
Victoriano, que t' enganyas.
Tú cámbias d' habitació,
per causa de Caritat;
jo, si anármen he pensat,
per ella es.
VICT. Eh?
LLUIS. Escoltam. ¿No
sabs que l' Elena m' es fiola?
VICT. Ho sé, y per cert molta falta
li fas: pots dirho ab veu alta.
LLUIS. Vetaquí 'l que 'm desconsola!
Jo no sò casat per ara,
ni penso en serho, ja 's veu;
per ço l' estima 'l cor méu
ab tot l' afecte de pare.
La mamá n' está gelosa,
y, comprenent no vull jo
que 's forsi la vocació
de la noyeta, m' oposa
una ferma resistencia,
que véncer m' he proposat.
VICT. Y es per' çó que m' has cridat
y aquí m' has donat audiencia?
LLUIS. Ni més ni ménos.
VICT. Corrent.
Axó es franquesa y ben bona!
(Se sent dins algun moviment.)
Disposa. (Dantli la ma que Lluís
estreny y reté.)
LLUIS. Un' altra persona
falta, que en aquest moment
estich segú de que ha entrat.
VICT. Y qui es ella?
LLUIS. 'L méu nebot.

ESCENA VI.

D. LLUIS, VICTORIANO.—FIDEL, RAFEL.

FIDEL. (Anuncia.) D. Rafel. (Y 's retira)
LLUIS. Entra, xicot.
(Riguent) ¡Fa molt rato qu' he dinat!
RAF. Ah! Perdónam, tio Lluís,
perdónam, per 'mor de Deu;
estich botx, no sé 'l que 'm passa,
la sang me puja al cervell!
LLUIS. Qué hi ha?
RAF. ¡L' Elena robada!!..
VICT. No, home: estás confonent:
no es l' Elena, no; es l' Amanda
robada pél marit que
¡ecce homo!
RAF. Us dich que 'm consta,
y no he tingut més que 'l temps
de vení aquí á tota brida,
atropellant á la gent.
¡Oncle, oncle Lluís, t' es fillola!
Tu la estimas molt ¿no es cert?
Donchs també la estimo jo:
aném á salvarla... aném.
VICT. A veure si axó es possible!
RAF. Calculem!
VICT. Just: calculem!...
—No se m' ocorra cap medi!
RAF. Home, pensa un rato més!...
LLUIS. ¡Ja, ja!... (Esclatant)
VICT. Te 'n rius?
LLUIS. ¿No he de riure?...
—L' Elena es aquí!
RAF. (Aprocsimantse) Cóm?
VICT. (Id) Qué?
RAF. Será cert?.. ¡Oncle del' ánima!
Oncle gran, sublim, inmens!
LLUIS. Pero be; tu.....
RAF. Espera, espera
que 't torni á abrassar!....
LLUIS. (Detinguentló.) Rafel:
decididament la estimas?
RAF. ¡Com un perdut!
LLUIS. Donchs ¿cóm es
que res me n' has dit fins ara?
RAF. Perqué no era encara temps;
(Marcat, mirant á Vict.) tenía jo altras caborias
que 'l cor me turbavan més.
Ara te dich que l' adoro!

LLUIS. Está bé. Ja 'n parlarem.
VICT. Tens rahó. Ara ocupemnos
de lo altre.—Déxans, cap-vert. (A Raf.)
(A Lluis.) ¿Sábs que axó es grave, molt grave?
LLUIS. Victoriano, prou que ho sé.
VICT. Y ¿cóm t' ho has fet?
LLUIS. Meditant
de la manera següent.

(Rafel, que s' havia separat un poch donant alguna mirada péls ángulss de l' escena, ara torna á acostarse al grupo.)

—Al dexá, á las vuyt tocadas,
la tèva ex-casa, 'ls intents
he previst de Caritat
y burlarlos m' he promés.
Suposant que ma visita,
faría obrar promptement
á la teva sogra, he dit
al mèu vell Fidel qu'anés
á vigilar los entorns
de la casa, y ho ha fet.
Jo havia rebut ja l' ordre
de partir demá mateix,
y, com que 'l temps es moneda,
mentres vetllava 'n Fidel,
jo corro á llogar un cotxe
y vaig á trobarlo á 'n ell.
RAF. ¡Magnífich!
LLUIS. Es negra nit:
lo cotxero compareix;
tanca 'l portal, ab un altre
criat, y se 'n va á un café
vehí. Una idea súbita
m' ocorra, y dich á En Fidel;
«Seguéxel y de tots modos
entreténlo.» «Está molt bè;»
me respon lo vell criat,
donantse aires d' home espert.
—Pasa un quart d' hora; 'l silenci
de la nit per allí creix;
las llums á dintre la casa
van, venen, com fochs follets,
indicant que va á cumplirse
prompte 'l mèu pressentiment.
En efecte: ix un criat,
busca per tot lo carrer,
y no veyent á ningú
mès que 'l cotxero del méu
carruatge, li fa una senya,
l' altre s' acosta obedient,
—y fiel á lo que jo avans

l' havía ja comproméss...
«—Cotxero, esteu libre? — Si;»
li respon l' home. «—Acosteus,
donchs.»—Avansém: lo mèu cor
semblava estarse rompent.
Acurrucat en la sombra
vigilo... Al cap d' uns moments,
D. Just arriva ab l' Elena;
Obra... ella munta primer;
tanco de cop la portella
com una fletxa parteix
lo cotxe, y la pobre noya
ni tant sisquera temps té
de fé un crit, perqué als méus brassos
li allunyo la pò ab un bes!

RAF. Piramidal, tio Lluis!

VICT. Molt ben tallat; pero es
ara precís cusir!

LLUIS. ¡Cuso,
amich!

VICT. Y ¿qué pensas fer?

LLUIS. A tres horas del matí
emportármela á un poblet
de la costa.

VICT. Y luego?

LLUIS. Luego
embarcarla.

VICT. Estás seré?

LLUIS. Sereníssim com un príncep
d' Espanya!

VICT. Noy... meditém!
Es un robo d' una noya
menor... ¡Uf!...

LLUIS. M' esplicaré.
Per ara ningú noticia
té del robo; no 'n sab res
lo criat de la Baronesa,
perqué no m' ha vist. Donchs bè:
mentres me buscan y 's perden
en conjeturas, las tres
van tocánt; muntém en cotxe
y... calcula lo demés,
sabent que dintre 'l navío
sò 'l senyor, sò l' amo, 'l rey!

RAF. (Entussiasmat) Oh! quina generació!
Nosaltres no som com ells,
perque havem degenerat!

VICT. Axó es botx!

LLUIS No sé 'l perqué.

VICT. ¿Perqué? — Oh amichs insensats!
¿heu perdut l' enteniment?

Lo que has dit, Lluís, es rondalla
per agradar als noyets,
que no saben qu' en lo mòn
hi ha montat un servèy
de policía, que hi ha
guardias y carrabiners
y fiscals y jutges; y
que no 's roba impunement
una noya!

RAF. Bah! pamplinas!
temps ha que no 's fa res més!...

VICT. No parlo ab tu, orga de Caldas!

RAF. Com que deyas axó de...

(Victoriano allunya suaument á Rafel, que 's posa á investigar l' escenari primer, després lo foro, y desapareix á intérvalos, buscant á Elena, fins á anarsen per la banda esquerra del fons.)

—Lluís, amich meu, reconcéntrat;
creu que indefectiblement
vindrá à aquí la policía!

LLUIS. A aquí?... Bah! com tu no 'u veig!
Suposant que algú suspiti
que sò aquí, ningú coneix
aquesta casa, sinó
tu y En Rafel.

VICT. (A mitja veu) Ningú més?...
Y... Caritat?

LLUIS. (Sorpres.) A que 'm fas
tal pregunta?

VICT. Jo 't diré...
Me venen certas ideas
tan especials!.. Te conech
tan y tan prudent que, al veure
l' estrany projecte que tens,
propi d' un amant romántich,
me pregunto sériament
si 's fa per una fillola
un cop d' Estat com lo teu!

LLUIS. Victoriano!...

VICT. Lluís, perdónam:
l' amistat fa sè indiscret,
y jo torno á preguntarte
si ella la casa coneix?

(Rafel desapareix.)

ESCENA VII.

VICTORIANO, LLUIS.

LLUIS. Y si axis fos? (Després d' haverse ben assegurat de que Rafel ha sortit.)

VICT. Ah! ¿de modo
que la sab?
LLUIS. Jo no he dit...
VICT. Jém!...
¿Y tu ets padrí? Santa Bárbara!
¡quins abismes entreveix!!...
¡Caritat... caritativa!...
LLUIS. Callarás? (Mirant l' escena.)
VICT. ¡Y jo, ignocent
no la creya per *uu* dolsa,
sent tant agra pèls demés!...
LLUIS. ¿Callarás?
VICT. ¡Deu dels eczércits!
LLUIS. Desgraciat, calla: En Rafel...
VICT. Callo: pero ella vindrá
y.....
LLUIS. Vindrá, vindrá: ja ho sé.
VICT. Escápat, donchs!...
LLUIS. Al contrari:
la espero impassible, ferm!
Vull l' enemich cara á cara.
VICT. ¿Y 'l vols rodejat d' agents
de policía?
LLUIS. No 'u creguis!
Vindrá sola! que sab bé
tinch armas ab que obligarla
á declararse impotent.
VICT. ¡Las sèvas cartas!... ¿Y pensas
servirte d' ellas?... ¡Ets cruél!...
LLUIS. (Enérgich) Per salvar la pobra nena,
qu' ella martiritza, crech
son totas las armas bonas!

ESCENA VIII.

VICTORIANO, LLUIS, RAFEL.

RAF. Oncle, dígam: ¿no podré
véurela un poquet?
(Lluis l' acosta á sí, y se 'l mira ab mirada penetrant en lo blanch dels ulls.)
LLUIS. ¿De modo
que la estimas molt, Rafel?
RAF. Y 'n duptas, oncle?
LLUIS. ¿'L bastant
per dexar per sempre més
ta vida ociosa, atontada?
RAF. Sí, oncle, sí! (Ab entussiasme.)
LLUIS. Donchs mira....
RAF. Qué?

LLUIS. Vindrás al barco ab mí, ¿'t sembla?
RAF. Axís tan sóls ho comprench.
LLUIS. Donchs arrétglat l'equipatge.
RAF. ¿Y véurela no podré
una estoneta avans?
LLUIS. Nó.
RAF. A lo menos ¿me promets
parlarli de mí?
LLUIS. Sí, sí:
t' ho prometo.
RAF. Dochs ¿qué aném,
Victoriano?
(Torna al fondo; igual joch que anteriorment per l' altra cantó.)
VICT. Y jo, Lluís,
¿perqué só bo?
LLUIS. Tu al corrent
me tindrás de lo que passi
quan seré fora.—Aquí tens
(Dantli uns papers.)
los signes convencionals
ab que compéndrens podrem.
Notas de tot, y una clau
que pot fernos molt servey.
Tot ho he previst!
VICT. Descansat
pots quedar..... Peró un consell.
(A mitja veu, y tocantli la butxaca del paltó en que Lluís s' ha ficat las cartas.)
Las cartas..... ah! no las guardis,
si 'm vols creure, sobre téu!
LLUIS. Perqué?
VICT. Quí sab! Es probable
que vinga furiosa, y. .. res!. .. (Pausa.)
(Lluís obra 'l secreter é hi tanca 'l plech.)
LLUIS. No hi perdo ré: aquí las poso
y, al anármen, las pendré.
VICT. ¿Tanca bé 'l calaix?
LLUIS. Oh! mira....
VICT. Bé! Coratge, pit y fé,
que la teva causa es justa
y 'm tindrás sempre ab tu.—Adéu.
(Lluis li estreny la má que li ha ofert Vict.)
LLUIS. Gracias en nom del carinyo
que t' he tingut sempre!....
VICT. (A Raf. que ha tornat.) ¡Anem,
platónich enamorat,
á retiro?
RAF. Igual me té.
¡Si l' hagués vista!....
VICT. (Enduguéntsel). Més tart,....
més tart,.... més tart, llaminer!....

ESCENA IX.

D. LLUIS.—Després FIDEL.

LLUIS. Fidel, empórtat axó. (Los papers.)
FIDEL. Molt bé está.
LLUIS. ¿Dorm?
FIDEL. Oh! no 'u sé!
—¿Vol qu' ho miri?
LLUIS. No, no cal;
no ha de faltarme pas temps
per prevenirla, y... millor
será que dormi. Dexem,
dexemla dormir.....

ESCENA X.

D. LLUIS, ELENA.

(Fidel se retira.)

ELENA. (Entre-obrint la porta dreta.) Padrí,
no dormo!
LLUIS. ¿Desperta ets ja?
ELENA. No! Per poguer despertá
es precis avans dormí!
LLUIS. ¿No u' has fet?
ELENA. No.
LLUIS. Per desgracia!
ELENA. Qué vols que t' hi diga, fill?
Després d' aquell gran perill,
¿qui acluca 'ls ulls?—¡Me fas gracia!
Després de dexar al pare
y á la mare y á tot hom!....
—Y.... digam, padrí:....
LLUIS. Qué?
ELENA. ¿Hont som?
LLUIS. A casa!
ELENA. ¡Y no 'u sab encara
la mamá?
LLUIS. Si al convent vols
tornar, li podem escriure!
ELENA. ¡Oh, no! (Ab esglay.)
LLUIS. Donchs, haurem de viure,
per ara, Elena, tots sols.
ELENA. ¿Y no 's pot conciliar tot?
LLUIS. Sabs que pél teu bé m' afanyo,
y 't juro que no t' enganyo,
quan te juro que no 's pot.
—La teva mamá es molt dura
per tú!
ELENA. Massa ho sé!.... Peró
ho fa ab tan bona intenció!
LLUIS. Axí ho creus?
ELENA. N' estich segura!

LLUIS. No m' has parlat sempr' axí!......
De las cartetas t' apartas.....
ELENA. Qué! ¿guardas las mévas cartas?
LLUIS. Oh! totas las guardo allí.
ELENA. (Vivament.) ¡A veure!
LLUIS. Nó: no pot sé;
més tart las irém legint,
é hi veurás anar llanguint
l' amor á ta mare.....
ELENA. Qué!
¿T' hi dich mal de la mamá?
LLUIS. Mal no: tens massa bon cor;
peró 's veu que 'l teu dolor
acusantla á n' ella está.
ELENA. En aquest cas es precís
esquexarlas!....
LLUIS. ¿Esquexarlas?
Nó: podem molt bè guardarlas:
no las veurá, á fé de Lluís.
ELENA. No importa!... Esquexémlas!...
LLUIS. No!
ELENA. Si; perque no he obrat com cal:
parlarne mal fòra mal,
pró haverho escrit es pitjó!
LLUIS. Bé; més....
ELENA. Ella es desgraciada;
sufreix y plora també!...
Padrí méu, prométem que
creurás aquesta vegada!
(Li diu, acariciantlo.)
LLUIS. Sí, ángel del cel; sí, sí:
axís qu' en camí 'ns trobem.....
ELENA. ¿En camí?
LLUIS. Demá martxém.
ELENA. ¿Yhont tenim qu' aná, padrí?
LLUIS. Aném... bén lluny del convent!
ELENA. Y tornarém?
LLUIS. Tart será.
ELENA. Y la mamá?
LLUIS. (Contrariat.) La mamá,....
la mamá!.... Contínuament
parlas d' ella! Ets bén ingrata!
¡La estimas molt més qu' á mí!
ELENA. Oh que nó, que nó!
LLUIS. Oh que sí!
y aquest eccés, nena, 'm mata!
ELENA. Donchs fas una mala cosa,
perque si es, com ha de ser,
l' amor de filla 'l primer,
més bé pot estar gelosa
ella de tu, que tu d' ella!

LLUIS. De manera que á tenir
'entr' ella y jo qu' escullir....
ELENA. Sería ben trista estrella!..
LLUIS. Peró ¿ab quí irías al fí,
seguint tas inspiracions?
ELENA. Ab ella!
LLUIS. Ab ella?
ELENA. Sí.
LLUIS. Donchs....
me 'n vaig á ferla venir.
(Va per alsarse; Elena lo reté carinyosament.)
ELENA. Oh no!
LLUIS. ¡Si 'l teu cor l' anyora!....
ELENA. T' erras: sinó, esperimenta
com faig, alegra y contenta,
lo que vols, sent ella fora! (Pausa.)
LLUIS. Tens rahó; rahó molt clara:
lo que fas es ton deber....
Peró... ¿y si arrivava á ser
per fortuna jo 'l teu pare?
ELENA. Oh! si axís fos, sens' empenyo
més que á ella t' obehiría.
LLUIS. Y perqué?
ELENA. Perqué creuría
que tu eras lo primer duenyo.
Pero tú no abdicarias!
LLUIS. Ya te 'n responch!
ELENA. (Espansiva.) Ay, padrí!
¡Llástima... (Aturantse ab cert rubor.)
LLUIS. (Incitant.) Digas....
ELENA. Vull dí.... (Repensada.)
Nó, nó, nó: m' aborrirías
si t'ho deya. Dos ofensas
faría!...
LLUIS. Ab qué? ¿Ab desitjá
que jo fos lo tèu papá?
ELENA. Jo no 'u he dit! (Tapantli la boca.)
LLUIS. Peró 'u pensas!
ELENA. Tant bondadós per mi es!
LLUIS. ¿Y jo no sò mes bò?
ELENA. Sí:
tu ets molt millor per mi!
LLUIS. Vina.... acóstat un poch mès!
(La té casi abrassada.)
—Dígasme: ¿qui es qu' ha vetllat
la teva infancia, Eleneta?
¿Quí la primera rialleta
dels tèus llabis ha besat?
¿Es ell ó jo qui passava
dias enters de consol
apropet del tèu bressol

y en tos ulls s' enmirallava?
¿Los dols primers qu' has sentit
es ell quí 'ls ha sapigut?
¿Es ell, es ell qui ha rebut
las cartas que m' has escrit?
Y avuy mateix, ¿per ventura
ha estat ell qui t' ha salvada
d' una mort anticipada,
d' una mort fosca, segura?
Oh, nó, nó! No s' equivoca
lo tèu instint, que s' inclina
á mi, que ferm te domina,
que s' escapa de ta boca.
Y es que sents una veu clara,
que 't diu, ab tendra dolsó,
que jo sò, ¡oh si! que jo sò
per tu lo verdadé pare;
mentre jo sento altra veu,
veu bèn igual á la téva,
que 'm díu qu' ets la filla méva,
cor del méu cor, ángel méu!

ELENA. Lo méu segon pare, sí! (Abrassantlo.)

LLUIS. Nó, nó: l' únich! (Vivament.)

ELENA. ¿Qué dius?

LLUIS. (Ab més foch.) Ah!
No 'u sabs? tu... (¡Haver de callá,
¡Deu méu, no poguerli dí!)

ELENA. Padrí, ¿ploras?

LLUIS. Filla hermosa!
(Li diu, patonejantli las mans ab follía.)
¡ filla amada !...

ELENA. T' he dat pena?
¿ Estás gelós ?

LLUIS. Oh si, Elena !

ELENA. Si?... Donchs... escolta una cosa.

LLUIS. Ah!...

ELENA. Pró t' ho he de dir baxet,
y m' has d' assegurar tu,
que no dirás á ningú
á ningú, padrí, 'l secret!

LLUIS. Dígal, sí! (Anelant.)

ELENA. Oh! á cau d' orella...
—T' estimo...

LLUIS Acaba!

ELENA. Més... més...
qu' á n' ell! (S' aparta.)

LLUIS. (Radiant.) Es quant vull; ja res
me falta. ¿Vindrás?

ELENA. Si á n' ella
me dexas escriure...

LLUIS. Oh!
Ves á ferho. ¿Y seré jó
qui li enviaré 'l teu escrit,
quan me sembli?
ELENA. Tu ets molt duenyo:
en axó no hi tinch empenyo.
LLUIS. Donchs... escriu. (S' axeca.)
ELENA. Tot deseguit.

(Se 'n va cap al séu aposento y retorna, tocant suaument, y ab cert coquetisme, l' espatlla de D. Lluís.)

—Y... dígam, padrí: ¿ desprès...
martxarém tots sols ?..... ¿ tots sols ?
LLUIS. Ab En Fidel. ¿ Quí més vols ?
ELENA. Ah!... pensava que algú mès...
(Y baxa 'ls ulls, id.)
LLUIS. ¿Que 's diu... Rafel?
ELENA. (Vivament.) Oh! jo 'u dich!
¿ Sabs?
LLUIS. Més val que á casa quedi,
perqué ab son géni no enredi
la martxa. ¡Com es un xich
atolondrat y lleuger!...
ELENA. (Vivament.) Padrí, t' enganyas!
LLUIS. ¿Vols di'?
ELENA. ¡Si l' haguessis vist, ab mí
ha estat tot un cavaller!
LLUIS. Farém, donchs, que 's dexi veure.
ELENA. Si, eh?
LLUIS. ¡Deume aquesta franquesa
tan dolsa! ¡aquesta puresa
virginal!... (Y poguer creure
poguer di: « es mèva! »)
ELENA. Ara hi penso!
LLUIS. En qué?
ELENA En que no tinch paper,
ni res del qu' es menester,
al meu quarto!.. ¿Com comenso?
LLUIS. Pren d' aquí lo que 't fa falta.

(Obra la paperera ó secretor, y Elena prepara lo necessari.)

ESCENA XI.

ELENA, D. LLUIS. — FIDEL.

(Entra rápidament, y va á D. Lluís, parlantli ab veu baxa).

FID. D. Lluís, hi ha una senyora
que s' está esperant á fora!
LLUIS. ¿Com es?
FID. Va tapada: es alta.
—¿Tanco 'l jardí?

LLUIS. Espera que...

(Va al fondo, y mira desde 'l cap-demont de l'escala. Fidel s' adelanta fins á Elena.)

ELENA. ¡Quinas plomas!

FID. ¡Com que ja
está tot enfardat!..

ELENA. (Trobant lo paquet de cartas) Bah!
(Mira las cartas per sobre)
Tot menos las cartas, ¿eh?
¡gracias!

FID. Y ara l' equipatge
del senyor, que ja está bo
y tancat!..
(Elena embolica lo paquet y diu, entregantli:)

ELENA. Donchs fica axó
en lo meu saquet de viatge.

(Ella tanca 'l secreter; Fid. se 'n va per un cantó—D.Lluís torna á entrar soptadament y 's dirigeix á Elena, mentre aquesta tanca.)

LLUIS. Retírat tot desseguit.

ELENA. Mès per'escriure...

LLUIS. Després.

ELENA No tinch ploma ni tinch...

LLUIS. Vès!
Mes tart. (Aturullat.)

ELENA. Es que no t' he dit
que acabo de...
(Volentli indicar que ha tret las cartas.)

LLUIS. Per Deu, nena,
més tart: déxam!..

ELENA. Hi ha algú?

LLUIS. Sí.
Donchs me'n vaig que ningú
me vegi.

LLUÍS. Sí, vès, Elena,
(Ella está al pas de la porta)
al téu quarto, y táncat.

ELENA. (Casi entrada) Sí!

LLUIS. Y no 't dexis veure en lloch!

ELENA. (A dins) Miraré de dormí un poch.

LLUIS. Axó es. Dorm....—¡Es fora al fi!

ESCENA XII.

D. LLUÍS.—CARITAT.

(Aquesta vestida de negre, resolta, altiva, després de donar un cop d' ull á l' escena y dominant sa emoció.)

CARIT. ¿No 'm pregunta perqué aquí
he vingut?

LLUIS. Escusat es.

CARIT. Vosté la filla m' ha pres!
LLUIS. La... sèva filla: es axí.
CARIT. Y perqué?
LLUIS. Senzillament:
perque no puch tol-lerar
que se la vulga fé entrar
á la forsa en un convent.
(Caritat passa á darrera del ganapé.)
CARIT. Vosté vol intimidarme,
per venjansa... Ho comprench bè,
y, com que 'l joch conech, sé
que l' Elena ha de tornarme.
LLUIS. No hi ha cap joch, Baronesa.
Sériament fins ara he obrat
y seguexo disposat
á seguir la meva empresa.
(S' assenta prop la taula.)
CARIT. ¡Es dir que 'm roba ab violencia
la filla?
LLUIS. Pitjor vosté
que 'm la robava també
suprimintli l' ecsistenzia.
CARIT. ¿Per darla á Deu? ¿Per cumplir
un vot?.. ¿Vosté en ells no creu?
LLUIS. Oh! hi crech tant, qu' hi fet lo meu,
y es que no veuré sufrir
la nena!
CARIT. (Passant á la dreta.) Sufrir! per fer
la séva mare ditxosa!
LLUIS. Sa mare ¿á la que fa nosa?....
No será, no: no pot ser.
No pot ser que se li digui:
«mira, no tens vocació,
pró sufreix mort y passió
pera que ta mare rigui.
Tu ets lo viu remordiment
que va ácusantla tot' hora!..
Ella ha sigut pecadora;
pagaho tu, entrant al convent!
Ella s' ha divertit molt:
en lo gran mòn ha viscut
y ha gosat tant qu' ha pogut...
Entra al convent: ella ho vol!
Tu sas faltas pagarás:
ella ha dansat? Donchs tu prega!
Ha rigut? Donchs tu gemega;
plora fins que 't morirás.—»
CARIT. Oh! mas faltas ecspiaré
á pesar seu!
LLUIS. Me consola
creure ha de lograrho sola...
Entri al convent: m' está bè!

CARIT. ¿Perjura 'm voldría encara
després de culpable?
LLUIS. Tot,
Baronesa, serho pot,
ménos una mala mare!
CARIT. ¡Y es ell qui... (Descendint.)
LLUIS. (Id.) Dexi en repós
recriminacions, senyora!
La mèva conciencia plora
la falta gran de tots dos;
pró no he pensat ni un moment,
per més que l' horror m' eczalta,
en fer ecspiar ma falta
á un estrany, á un ignocent.
Axó á mí la relligió
no m' ho diu en cap paratge.
CARIT. Veig que parlem un llenguatge
(Ho diu mudant de tó.)
que 'ns trau de nostra qüestió.
Acabém d' una vegada.
Vull ma filla!
LLUIS. No pot sé,
perque... jo la vull també.
CARIT. ¿Y si jo, desesperada,
(Signa la finestra.)
vaig, crido y puja ab llestesa
la policía aqui dalt?
LLUIS. Demá la ciutat comptal
sabrá...
CARIT. Que se 'm va robar
la joya que du 'l meu nom
y m' alabará tothom
lo venirla aquí á arrancar
de.....
LLUIS. (Alsantse.) ¿ De sòn...
CARIT. Calli ¿ y tindría
vosté atreviment per dir...
LLUIS. A tot me sabré atrevir.
CARIT. ¿ Fins á semblant villanía ?
LLUIS. A tot !
CARIT. ¿ Y es un home noble
qui en dirme axó no repara ?
LLUIS. Lo mateix, Senyora, es pare
un caballer que un del poble.
CARIT. ¡ Miserable !..
LLUIS. Fals! No 'u sò.
(Ho diu, dant un cop sobre la taula.)
Com á honrada obri vosté
y li juro per ma fé,
que honrat també obraré jo. (Pausa.)

CARIT. Oh! cridaré!.. (Y va la finestra.)
(D. Lluís li contesta fredament y apoyat en la taula.)

LLUIS. Si s' hi empenya,
hauré d' ensenyar al mòn
cartas qu' en mon poder son...

CARIT. ¡ Mas cartas!! (Anonadada.)

LLUIS. Ja no n' es duenya.

CARIT. No las té... Son esquexadas!..

LLUIS. Ni una sola n' he romput.
(Y senyala lo secreter.)
(Caritat torna á l' escena desesperada.)

CARIT. ¿Y tindrá tan corromput
lo cor, que d' armas vedadas
fassi un us que inspira horror?
(Cau assentada al sofá.)
¡ Déu méu, Déu méu ! ¿ y es possible
que á un home tan aborrible
hagi tingut tant d' amor?..
Oh! no pot ser!.. ¡no es vritat !
Jo no podía estimarlo;
jo no podía mirarlo;
jo... ¡Deu meu! ¡Deu bondat!
(Pausa llarga, transició.)
(Ab horror.) No, no... perdó! Boja estich;
perdó, Lluís ! No recordava
qu' encara avuy t' estimava,
que ab tot y serm' enemich,
he vingut aquí à trobarte
segura del téu amor,
(Carinyosa é incitant.)
segura de que 'l teu cor
sabría, fiel, recordarte
que t' estavas algun dia
agenollat als méus peus...
Míram, míram, Lluís: ¿no veus
qu' encara, si vols, podría
estimarte y sé estimada
com en aquell temps, ditxosa?..
Míram!.. Sò bastant hermosa
encara!.. Oh! una mirada,
una sola es la que imploro
de tú!.. (Acostans'hi més.) ¿De mí no t' apartas?..
Solament tòrnam las cartas;
tórnamelas y... t' adoro!

LLUIS. ¡Es massa car! (Tranquilament.)

CARIT. (Separantse bruscament.) Oh! he mentit:
no t' amo, no: t' aborrexo!
¡me fas horror !

LLUIS. Preferexo
veurela en aquest sentit.

A un marino la franquesa
li agrada sempre: no es broma!

(Caritat diu las seguents paraulas anant vers ell amenassadora. Lluís li contesta sens móures, tranquil y somriguent.)

CARIT. ¿Y es possible que aquest home
me tinga...

LLIUS. ¡Qué, Baronesa!
¿Vol matarme?

CARIT. (Desesperada.) Vull la nena!..
(Cridant.) —Elena!.. Elena!..

LLUIS. ¡Senyora,
que 's pot sentir desde fora!..

CARIT. Qué 'm fa?.. Vull ma filla... Elena!...

LLUIS. Silenci!.. Algú vé.

CARIT. ¡Milló!
¡Vull...

LLUÍS. ¡Tot ho descubriré!!...

(Caritat, no poguent resistir tanta sensació, se dexa caure fadigosa en lo ganapé.)

CARIT. Obri com vulga!...

LLUÍS. (Sentint passos.) ¿Quí vé?

ESCENA XIII.

CARITAT, LLUIS,—VICTORIANO.

(Entra pél fondo dreta, tot esglayat.)

VICT. Jo.—Ella! (Veyent á Caritat.)

LLUIS. ¿Quí hi ha?

VICT. ¡'L Baró!

LLUIS. ¿Sol?

VICT. Cá! han trobat al cotxero
y ab los séus indicis... Mes...
rondan lo carrer... Vés, vés;
fuig, fuig ab l' Elena!

LLUIS. (Duptant.) Pero...
(Resolt.) Quedarme millor será:
ells més depressa anirian
y també 'ns atraparian.
—Digas que, sens mes tardá,
En Fidel obri.

VICT. Está bé.

(Vict. se 'n va corrent.)

ESCENA XIV.

D. LYUIS, CARITAT.

CARIT. (Triunfant.) Al fí, D. Lluís, venceré!

LUIS. (Netament.) Oh no! al fí, no vencerá!

(Recalcat.) Dirá qu' ella no es aquí.

CARIT. ¡Jo? (Horroritzada.)

LLUIS. (Id. que avans.) Vosté n' está segura,
y partirán ab premura.

CARIT. ¡Jo haig de dí axó?

LLUIS. Vosté, sí,
ó bè las cartas...
(Mostrant lo secreter.)

CARIT. ¡Infame!

LLUIS. Basta d' injurias, senyora,
propias d' una pecadora
com indignas d' una dama!

CARIT. Oh!

LLUIS. Aquí son. Res: pit y fora!

(Inútil es encarregar gran rapidesa en esta escena, sobre tot en las darreras paraulas, per lo qu'es en sí y pera que formi contrast ab la seguent.)

ESCENA XV.

D. LLUÍS, CARITAT.—BARÓ, VICTORIANO, D. JUST.

—(Lo Baró diu la primera tirada de versos ab digna cortesía, desde 'l pas de la porta, sens veure á Caritat.)

BARÓ. Ignoro, D. Lluís, si troba
ma visita intespestiva,
pero 'l cas que la motiva
no sóls l' esplica y l' aproba,
sinó que dret me daría
per fer pujar certa gent
qu' espera á baix: pró creyent
que més bé destorbarían
l' esplicació natural
que ha de darme un caballer
los he fet quedá al carrer...
Díguim, D. Lluís, si he fet mal.
(D. Lluís l' invita ab un ademán á entrar.)

LLUIS. Baró, li agrahexo 'l favor
d' habé escusat sa visita.

BARÓ (En escena.) Y bé ¡vosté no suspita
lo que 'm dú?

LLUIS. M' ha fet l' honor
la Senyora Baronesa
de indicarme.....

BARÓ (Adonantse d' ella.) ¡Aquí, Senyora,
vosté?

LLUIS. Si: ha arrivat á la hora
ab vostè, com vosté presa
d' igual suspita.

BARÓ. ¿Més... còm
sabía...

CARIT. Un criat!

LLUIS. (Vivament.) No olvidem
que perdre temps no debem.
Sapiguém per lo que som
reunits aquí.—¿Vosté creu,
Baró, que jo li he robat
á l' Elena?

BARÓ. M' ha forsat
tot á creurho, senyor méu.

(D. Lluís passa á detrás del sofá, colocantse prop de la paperera ó secreter.—Caritat repara en sos moviments.)

LLUIS. Y, no obstant, tinch que negarli.
A la senyora he dit ja
que l' Elena aquí no está.

BARÓ. Baronesa!...

LLUIS. Parli, parli;
per favor!

CARIT. (Despres d' un esfors.) Aquí no es!
No hi es!

BARÓ. Fortas presuncions
tenim.....

VICT. (Vivament.) Las indicacions
d' un cotxero no son res
devant la formal resposta
de la senyora!..

JUST. (Apoyant'ho.) Es vritat;
y á més ¿quina utilitat
tindria 'l senyor... Res costa
de creure!...

LLUIS. Axó anava á dir,
Senyors. ¿Quinas conseqüencias...

BARÓ. (Afirmant.) Ja, ja: mes las apariencias
son tals, que fan presumir.....
—Baronesa, ¿estás segura
d' haberho visitat tot?..

(D. Lluís fa fressa ab lo secreter.)

CARIT. ¡Tot!..

BARÓ. (Recalcat.) ¿Tot lo que veure 's pot?

LLUIS. (Vivament.) Oh! aquest pis es d'estructura
molt reduhida. Ja 'l veurán;
perque suposo, Baró,
que sens ferhi una inspecció
sa casa no dexarán.
(Mostrant.) Aquí 'l saló... Un gabinet...

(Indica l' esquera. Lo Baró observa aclucant los ulls y posantse 'ls lentes com á curt de vista.)

BARÓ. Y allá? (La dreta.)

LLUIS. (Lleugerament.) Dos habitacions...

BARÓ. ¿Tancadas?..

LLUIS. Ah! mil perdons!
Me creya no só indiscret,

després d' haberlas mirat
la senyora!.. Se la invita
á repetir la visita.

BARÓ. (A ella.) Ja que ho diu de tan bon grat,
podem aceptar.

(D. Lluís obra la porta; lo Baró s' acosta fins molt prop de l' entrada Caritat traspassa un poch més de l' entrant, y torna á aparexer molt pálida.)

CARIT. ¡Ningú!

LLUIS. Ja ho veu: y ara, Baró, pensi
si l' hi enganyat!..

BARÓ. Ah! dispensi.

LLUIS. De res: pot estar segú
que compartexo 'l pesar
de vosté, y sento infinit
no poguer aquesta nit
ajudarlos...

BARÓ. ¿Vol callar?
—Permétim ara un moment
deliberá ab los senyós.

(S' ajunta ab D. Just y Vict. qu' está al fondo esquerra del saló, prop la finestra, y quedan conversant los tres.)

LLUIS. (A Caritat.) Bé, senyora! Ara entre 'ls dos
ha mort l' odi.

CARIT. (Plorant á despit séu.) Oh! ¿finalment...
vosté...

(D. Lluís veyent al Baró que s' acosta.)

LLUIS. 'L Baró. (Que s' acosta.)

BARÓ. (A Caritat.) Aquets senyors
aprovan que 'ns en anem;
ab axó, 'ns retirarém;
(A Lluís.) agrahits als séus favors.

LLUIS. ¿Vol permétrem, Baronesa,
darli 'l bras? (Y li ofereix.)

CARIT. (A ella matexa, decidida.) Es massa! Al fí...
(Lo Baró se gira.)

BARÓ. Qué?

CARIT. (Fora de sí.) Que l' Elena es allí!

BARÓ. Cóm?.. No la dech habé entesa!

LLUIS. (A Caritat.) ¡Desgraciada, diré...

CARIT. (Id. que avans.) Tot
lo que vulga... Elena méva!
(Cridant.)
la mare... la mare téva
te crida!!..

(Va al primer terme, y reb en sós brassos á Elena.—D. Lluís al primer impuls vol anar á obrir lo secreter y 's para.)

ESCENA XVI.

LOS DITS Y ELENA.

ELENA. ¡Mamá!..

BARÓ. ¿Se pot
concebí infamia més gran?

(Ab forsa.) —D. Lluís, sou un miserable
y...

JUST. }
VICT. } ¡Baró!!..

(Lo primer en l' acte de polsar, sens móures gayre bé gens. Vict. interposantse resolt.)

LLUIS. Si sò culpable
ó no del qu' está passant
demá ho sabrá á primer'hora,
en que li daré complertas
las esplicacions més certas.

BARÓ. Axís ho espero.

JUST. Exim fora,
Baró!..

VICT. Sí; anémsen, papá,
que la gent de baix...

(Ho diu emportántsel suaument.)

BARÓ. Tens rahó.

(En lo pas de la porta del fondo torna á girarse de cara á D. Lluís y diu enérgicament:)

Fins á demá!

LLUIS. Si, senyó.

(Se 'n van lo Baró, D. Just y Vict.)

ELENA. Padrí, m' has de perdoná!

(Ho diu á Lluís dantli la ma.)

T' he dit que si ella amorosa
venia...

(Caritat va enduguéntsela instintivament.)

LLUIS. Vés, ángel méu.

CARIT. Mírila, D. Lluís... ¿La veu?..
—Prénguimela ara, si gosa.

(Axó ho diu casi al pas de la porta, ab tó de triunfo y mirada altiva.—Quadro.)

FI DE L' ACTE TERCER.

ACTE QUART.

Igual decoració qu' en los dos primers.—Es de dia.

ESCENA PRIMERA.

VICTORIANO, IGNASI.

VICT. Donchs ¿no s' ha llevat, Ignasi,
la senyora Baronesa?
IGN. La Senyora no ha tocat
encara ; ab axó es de creure
que dorm !
VICT. ¿Y 'l senyor Baró?
IGN. Está al jardí que 's passeja.
VICT. ¿Y no ha vingut pas algú
aquet matí?
IGN. Ningú!
(Pausa.—Ignasi va per retirarse.)
VICT. Espérat...
IGN. ¿Demana? (Adelantantse)
VICT. (Duptant) Sí;.. nó. (No fem
preguntas massa indiscretas.)
IGN. ¿Deya que...
VIC. Res : pots anárten.
IGN. (Sortint.) (Vaig en tot á las palpentas!
May m' hi habia trobat....)

ESCENA II.

VICTORIANO SOL POCH DESPRÉS D. JUST.

VICT. Bravo!
(Mira són relotge.)
Arrivo á temps, y me 'n queda.
Tot just las vuyt ! Esperar
puch á n' En Lluis mitja horeta,
sense que puga quexarse
la mèva dolsa costella.
(Apareix D. Just al fondo, parlant á una criada.)

JUST. Xocolata!.. preferexo
xocolata, qu' alimenta
y, al mateix temps dulcifica!

(La minyona 's retira. D. Just entra en escena, netejant las ulleras que 's posa avans de acararse ab Victoriano.)

VICT. Tant d' hora aquí?.. No li feya.
JUST. Calli, home, calli: no 'm parli
d' axó! Ha de saber y entendre...
Sòls l' esprit caritatiu
podia lograrho!... Uy! (Fadigat s' assenta.)
VICT. Sembla.
qu' está fatigat?
JUST. Ja ho crech!...
No hi ha en mon pit resistencia
á tant moviment!.. Figúris
—tornant al qu' avans me deya,—
que á las duas del matí
era massa tart, ó era
massa dejorn per anármen
á casa!...
VICT. Oh! está clá. Y las llenguas
que desseguida mormuran...
JMST. Nó: jo no las haig de témer:
tinch formada opinió pública
vecinal, que no comenta,
á lo menos que jo sániga,
cap paraula ni obra méva.
Pero... era molt tart; y he atmès
del Senyor Baró la oferta,
y he dormii dalt, en un quarto
lucsós, lucsós... de modestia;
sense mistos, calsador,
plantuflas, aigua calenta,
y demés série de cosas
que serán, si 's vol, cosetas,
y juntas, D. Victoriano,
un benestar constihuexen.
Mès com sab que jo, á pesar
de no viure en la opulencia,
perque no só sibarita
y Dèu me lliuri de serne,
vull acontentar al cos,
per no tenir la molestia
d' ocupármen...
VICT. Si; conech,
D. Just, las teorías sèvas.
—¿Donchs no haurá dormit?
JUST. ¡No tant,
no tant!..—Algunas horetas.
he lograt conciliá 'l sòn,
quan, al millor de la festa,

que serian quarts de quatre...
-¡encara tinch pó!-'m desperta:
¡brrum!!... una detonació;
(Moviment de Vict.)
una detonació horrenda.

VICT. Y ¿hont era?

JUST. Ja irá enterantse;
prengui un poquet de paciencia.
M' incorporo, salto, obro
en camisa la finestra
y ab lo terror y ab la fret
al moll dels ossos, que 'm feya
tocá á missa matinal
ab las dents...

VICT. ¿Qué ha vist?

JUST. ¿Sab qu' era?
¡¡ Era...

VICT. Qué?

JUST. ¡'L Baró al jardí,
que s' adestrava en la feyna
de tirá ab pistola!.. ¡Horror!
¡Encara 'ls nirvis s' alteran!

VICT. Y... ¿tirava bé?

JUST. ¿ Qué diu?
apuntería estupenda
còm la séva, no 's pot dar,
y dupto la tinga un mestre.

VICT. Humm!...

JUST. Mogut d'una curiosa
pietat, desde la finestra
li crido; «¡Ey, senyor Baró!
veig que ho fa bonich, que acerta
tot quant apunta; pro ¿á qué
treu cap la diverció aquesta?»
-Y 'm respon, acompayant
las paraulas ab blasfemias
que renuncio á reproduhirli:
«—A matar al que va pendre
la pobra Elena!»—Jo, amich
de la pau, com per sistema
sab que ho só, D. Victoriano,...

VICT. Si; me consta.

JUST. Al sentí aquella
contestació aterradora,
demano al cel eloqüencia,
y li improviso un sermó
contra 'l desafío. Presta
l' assumto, cóm vosté veu,
y jo, qu' estava de vena,
he tret á llubir arguments
d' aquells que no 's resistexen.

VICT. Y... ¿llavors ell?
JUST. ¿No li han fet
tot lo desitjable efecte,
y ha respost. «—Lo mataré!—»
VICT. Bah!
JUST. Vinga llavors la réplica
sentimental: «—Oh, Baró!
¿matarlo per la imprudencia
d' haber robat sa fillola?
Fora una crueltat inmensa
que la generació actual...
VICT. ¿Y, al fí...
JUST. Perdent la paciencia,
se n' ha anat cap á l' *Ensanche*
á trobar... Ja 'm pot entendre!
VICT. ¡Massa!
JUST. Y jo, veyentme sol,
se m' ha ocorregut l' idea
de sorpendre 'N Celestí,
tirantli un poch d' aigua fresca
per despertál...
VICT. (Afirmant.) Ja.
JUST. (Ocorrentli un pensament.) ¡Y ara hi cáich!
potser vosté puga ferme
un servey.
VICT. ¿Jo?
JUST. Sí: aclarirme
una cosa que interessa.
(Victoriano torna á mirar lo rellotge.)
VICT. Digui.
JUST. Arrivo á casa 'l noy
y dich á la despesera:
«—¿Dorm encara'l mèu menor?
«—D. Just,—la dona 'm contesta—
no 'u crech, perqué aquesta nit
no ha dormit á casa!»
VICT. Ah!.. 'M sembla...
JUST. No li sembli res de mal.
Pobre nen! Fòra l' ofensa
més gran que 'm podría fer!..
¡Ell, empapat de las retglas
de la moral més estricta,
més tirant y més severa!
¡Ell, educat en l' escola
dels no escolars per un mestre
del mèu rigor!.. ¡oh, no, no!
No he tingut cap mala idea,
y he presumit qu' alguna obra
caritativa... ¡En quaresma
hi ha tanta gent que dejuna!
¡Tants malalts que ningú vetlla!..

—M' he decidit á esperarlo,
y, per l' estona distreure,
he volgut fullejá un llibre:
l' agafo, y d' ell cau á terra
un paper mitx esborrat...
(Lo trau: se tira las ulleras sobre 'l front y 's posa 'ls lentes.)
que 'l duch á aqui á la cartera,
per curiositat senzilla,
com vosté podrá compendre.
(Trau un paper de color de rosa.)

VICT. Prou!
JUST. Escolti: llegiré
las solas y únicas lletras
que quedan, perqué las altras...
VICT. Comensi.
JUST. No hi aparexen.
(Llegint.) «Estimadet g....» Esborrall.
Vosté mateix ho pot veure!
VICT. Ja ho veig. (Després de miraho acostants'hi.)
JUST. (Llegeix.) «Estimadet g.:
VICT. Digui.
JUST. (Id.) Aquesta nit espéram
á la sortida de l' O...»
(Interrompentse y mostrant lo paper.)
La ratlla tambe incomplerta!
VICT. Ja ho veig. Vagi continuant,
D. Just.
JUST. (Id.) «Y, sobre tot, pensa
en que tinch de ferme'l sac...»
(Igual joch.) També esborrat!
VICT. Avant sempre!
No s' alteri y continúi.
JUST. (Llegeix.) «Sac...» y un poch més avall: «negre»
y més avallet encara
«Paq.» escrit sóls ab tres lletras.
VICT. La cosa un tan enigmática,
Senyor D. Just, se presenta:
fa la pols als nostres diaris,
part d' afeccions atmosféricas!
JUST. Y, no obstant, D. Victoriano,
jo interpreto molt depressa
lo tros d' escrit suficient
á tranquilisarme!
VICT. A veure!
JUST. «Estimadet»—axó es clar!
VICT. Sí.
JUST. Germá.
VICT. Com?
JUST. ¿No li sembla?
Es germá: no hi ha cap dupte!
VICT. Ala!

JUST. «Aquesta nit espéram
á la sortida de l' O...
ració.» L' oració del vespre!
«Y, sobre tot, pensa en que
tinch de ferme 'l sac...»—Comensan
aqui 'ls duptes!.. Sac. y un punt
posat d' aquesta manera!..
axó no té cap sentit,
mes jo hi afagexo lletras
y llegexo: «Sac... ristá.»

VICT. Sacristá?.. ¡Quina brometa!
y, sobre tot, ¡qué ingeniós,
Senyor D. Just!..

JUST. (Satisfet.) Si, eh?..

VICT. De veras.

JUST. «Sacristá,» y més avallet
sola la paraula «negre.»
¡Negre! La dificultat
pren proporcions, que més crexen
ab el «Paq.».. ¡Paq! ¿Qué pot ser?
¿Una firma? Una manera
d'abreviar la Pascua?.. No:
encara estém en quaresma!

(Pausa. Victoriano está mitx rient. D. Just se 'l mira ab ficsesa.)

Vosté té una idea! Parli.

VICT. Lo que dich, sense inmodestia,
es que li vaig á llegir
axó ab una sola entrega,
(Prenent lo paper.)
y de correguda.

JUST. Avant!
tot jo m' estich fent orellas!
—Comensi!

ESCENA III.

VICTORIANO, D. JUST, IGNASI.

IGNASI. (Desde la porta del foro.) La xocolata!

JUST. Vaig!
(Y s' oblida de la carta.)
(Parantse.) Ah! nó: que m' interessa
veure si vosté será
bon périt en la materia.
(A Ignasi.) Retírat, xicot: ja vinch
tot seguit: estich ab feyna.

(Ignasi 's retira. D. Just s' assenta més aprop de Victoriano, que ho estava avans. Aquest haurá estat llegint y olorant la carta somriguent.)

ESCENA IV.

VICTORIANO, D. JUST.

VICT. (Llej.) «Estimadet gos:»
JUST. (Fent un bót.) Qué diu?
VICT. Gos ó gosset, si li sembla.
JUST. Gos!.. ¡gosset!!..
VICT. (Tranquil.) Sí; fixi 'ls ulls
en lo paper y en la lletra,
y, si dels ulls no 'n té prou,
fixi' hi 'l nas una miqueta.
(Li fa olorar. D. Just s' esparvera.)
¿Aquet mesch tan fort, D. Just,
no li parla ab eloqüencia?
Res, res: «estimadet gos.»
JUST. Pró ¿qui es que es té l' insolencia
de tractá axí al meu pupilo?
VICT. ¿Prosseguexo la tarea?
JUST. Prosseguexi.
(Ho diu després de haverse axugat lo front ab són mocador de pita y queda ventantse ab ell.)
VICT. (Llegint.) «Aquesta nit
JUST. ¡Quina desvergonya!!..
VICT. «Espéram
á la sortida de l' ópera.»
JUST. Oració!
VICT. Nó: repetesca
la operació..
(Y li torna á acostar lo paper al nas. D. Just retira 'l cap.)
JUST. ¡*Vade retro,*
Sátana!
VICT. (Llej.) «Y, sobre tot, pensa
JUST. ¿Sach, y res més?
en que tinch de ferme 'l sach.»
VICT. «Sach» á secas!
JUST. Avant! (Ventantse més fort.)
VICT. Lo «negre» será
post-data, en que li encarrega
que siga negre.
JUST. Pró ¿qui
li encarrega axó?
VICT. Una nena
que 's diu «Paq.»; es dir *Paquita*.
JUST. ¡Paqui... ¡Las onze mil verges
me valgan!.. Y ¿qui es Paquita?
VICT. Es una bailarineta
del Liceo; algo pansida,
que sol fumá estant de gresca.

JUST. (Horror.) ¿Pansida y fuma?.. Un vas d' aigua!
VICT. Déxis!.. (Pausa.)
JUST. (Calmat.) Té rahó: aigua fresca
estant en dejú, podria
tenir malas conseqüencias!
VICT. Després qu' haji esmorzat...¿Sab?
li fará bé!
JUST. (Tornantse á eczasperar.) Oh! depressa...
la carta... 'l bastó... 'l barret...
(Va á sortir) Hi corro.—¿Hont viu la.... donzella?
VICT. Ho ignoro: vagi á la nit
al Liceo, y allá....
JUST. (Passejant.) Peste!
una infama bailarina
xuclar las limosnas fetas
péls patagons!... ¡Y 'l bergant
me las ha pres, diguent qu' eran
per una bona obra!...
VICT. Sento
també haber pagat la festa
ab cinch durets; li asseguro.
JUST. (Més furiós.) ¡Uff!.. Maledicció celeste!..
Hi volo...
(Va per sortir y topa ab lo criat.)
IGNASI. La xocolata,
senyor Don Just, se refreda!
(D. Just se para, 's calma y reflecsiona.)
JUST. Bah! Bén pensat, també crech
que faria tart. Quedemse!
VICT. (Calcat.) Es lo millor que pot fer,
D. Just: anársen á pendre
la xocolota!
JUST. (Despedintse de Vict.) A la vista!
VICT. Vagi de gana!
JUST. (Girat d' esquena.) S' aprecia.
(En lo fondo y dirigintse al Criat, que ha passat devant.)
—Suposo hi tinch ensiamada
y xarop, com per la Verge
dels.. Angels!..
(Victoriano se 'l queda mirant un rato; després fa com qui distrau algun pensament.)

ESCENA V.

VICTORIANO sol. AVIAT D. LLUIS.

VICT. Ab tot axó
passa temps y ell no es aquí.
—Sento passos... ¡Ell, al fí!
(Veyentlo entrar.)

—Ola!
LLUIS. (Entrant.) Ola!—¿Hont es el Baró?
VICT. A buscart' á casa téva.
LLUIS. Y la Baronesa?
VICT. Al séu
cuarto.
LLUIS. Donchs ves, amich méu,
y dígali de part méva
qu' estich esperantla aquí,
ansiós de parlarli.—Vés.
VICT. Hi corro.
LLUIS. Baxa després
á esperá al Baró al jardí,
y vigílal, y procura
distréurel.
VICT. Voto á San Pons!
¿encara més confusions?
(Se 'n va per la dreta.)

ESCENA VI.

í D. LLUIS SOL. DESPRÉS CARITAT.

LLUIS. ¡Encara més desventura!
(Com contestant á Vict. que ha sortit ja.)
Peró crech que, en mitx de tot,
com temia, no he fet tart,
y tractarme de cobart
en cap modo 'l Baró pot.
(Pausa.) ¡Malehida sórt inhumana,
que vé á enredarnos de nou!
(Id. Mira lo seu rellotje.)
—Vora de dos quarts de nou
ja!.. ¡oh!.. (Impacient.)
(Caritat surt del seu aposento.)
CARIT. ¿Es vosté qui 'm demana?
¿vosté?....
(Lluís mira entorn, pèr' assegurarse de que están sols.)
LLUIS. Jo, sí!
CARIT. (Volentse retirar.) Don Lluís....
LLUIS. Senyora, un moment esmeni
la vivesa del seu geni,
y escóltim!..
CARIT. Peró....
LLUIS. (Ab solemnitat.) Esprecis.
Olvidém nostre passat,
dexant recriminacions,
que las horas son segons!
CARIT. ¿Qué hi ha? (Ab ansietat.)

LLUIS. Un cop inesperat,..
¡infernal!.... Escolti bé.
Ans de la casa dexar,
he volgut assegurar
las cartas de vosté....
CARIT. (Id.) Y bé?
LLUIS. Y no las trobo!
CARIT. ¿Robadas?
LLUIS. Nó: presas durant la nit!
CARIT. Ah! presas pèl méu marit?
LLUIS. Fòra mil y mil vegadas
preferible.. ¡Oh! es encara
nostra sort més horrosa!
(Pausa. Torna á mirar y s' acosta á Carit.)
¡Sagrada es l' honra d' esposa,
pró ho es més l'honra de mare!....
CARIT. ¿De mare? (Esglayada.)
LLUIS. Las cartas son
en poder de l' Elena!...
CARIT. (Tapantse la cara ab las mans.) ¡ Ah !
LLUIS. Vegi si cosa 's pot dá
mès terrible en aquest mòn !
Vegi si 's pot veure en lloch
res pitjor ! ¡ Tení als seus dits
ignocents aquells escrits
que respiran ardent foch;
aquells escrits , que vosté
á llegir no tornaría,
perque 'l rubor privaría
als ulls de poguerho fé !
¿ Compren , senyora, la horrible
situació de lo qué 'ns passa?...
CARIT. ¡ Dèu mèu , Dèu mèu... axó es massa !...
Tu no 'u vols !... ¡ Es impossible !...
Tu pots implacable, cruél ,
castigarme en aquest mon ,
peró ¿ á n' ella ?... ¿ Hont son , hont son
aquexas cartas ?... ¿ Hi ha cel
y no m' ho diu ?...
LLUIS. Queda sóls
una eventualitat, y es
qu' ella no hagi llegit res...
Confiém... ¡ Confiar es tan dols !...
Tal vegada la tardansa
del repós y 'l molt sentir
l' haurán fet aviat dormir,
y pot ser... ¡ Tinguém confiansa !
CARIT. ¿ Y si las ha llegit ?
LLUIS. No !
¡ Valor !—¿ Hont es ?...—Ah ! ¿ no 'u sab ?

(Fa la segona pregunta en vista d' un signe negatiu de Caritat.)

CARIT. No u sé, no!... Se 'm trenca 'l cap!...
(Recordant.) Sí,... sí: ja ho recordo!

LLUIS. (Alegre.) Oh!
digui.

CARIT. A l' iglesia deu sé
encara: li he fet anar
perque tinga que callar
la mormuració!...

LLUIS. Bè, bè:
entri al seu quarto, y regiri
los mobles!... Depressa...

CARIT. Sí...
Jo las vull veure y tení...
Y ell? (Després de dar un pas.)

LLUIS. Sossegui 'l seu deliri,
Baronesa. En Victoriano
l' está vigilant fa estona.

CARIT. Senyó, ajúdam!...

(Entra á la esquerra.)

ESCENA VII.

D. LLUIS sol.—DESPRÉS RAFEL.

LLUIS. Pobra dona!
compassió al cel li demano,
com no demano per mí,
sentint son mateix dolor!...

(Apareix Rafel en la porta del fondo, mira á tots endrets y crida, á mitja veu, á D. Lluís.)

RAF. Oncle!... (Y observant que no 'l sent, se adelanta de puntetas.)

LLUIS. (Seguint.) Es mare!... 'L seu rubor
esgarrifa!...

RAF. (Tocantlo, id.) Oncle!...

LLUIS. Ah!... ¿tu aquí?

RAF. Jo, que acabo d' enterarme
del que passa, oncle estimat,
y he corregut á posarme
á la teva voluntat.

(Lluís, preocupat de lo que pasa en la cambra d' Elena, passeja sens escoltarse á Rafel. Aquest va seguintlo.—Procúris no 's fassi 'l joch eccessivament cómich.)

Lo meu cor servirte vol
sens reparos de cap mena,
perque... sabs t' estima molt,
(y bon xich més á l' Elena.)
Parla, donchs: ¿qu' es lo que tinch
de fer, per salvar l' apuro?

LLUIS. Anárten.
RAF. Oh no! Quan vinch,
no es per anármen: t' ho juro!
y pots estar ben segú
de que si no 'm dius...
LLUIS. ¿Qué vols
Rafel, que fassi de tu?...
RAF. T' ho diré, ja qu' estém sols.
(Se paran.)
Sé que tens un desafío.
pendent.
LLUIS. Jo?
RAF. Si: ab lo Baró.
Y ¿qué pensas dirli, oh tio
inclement?... ¿Quina rahó
li vols dar per escusarte
de cumplir?...
LLUIS. (Tornant á passejar.) No tinch lo cap,
ara, noy, per' esplicarte...
RAF. Ell te dirá—axó se sab—
ab quin dret vares robarli
la mèva dona..., vull dí
la sèva filla,... y contarli
deurás del comens al fí.
(Lluís s' ha parat de cara al aposento d' Elena.)
¿Qué respondrás, home astut?
LLUIS. Respondré...
RAF. Res del que diguis
será pèl Baró cregut...
Vaya, oncle Lluís!... no m' obliguis
á dirte que jo tampoch
crech que un padrí estími tant
sa fillola; aquí ni en lloch,
y que, axó considerant,
fallo...
LLUIS. (Enfadat.) Calla, per favor!
y no 'm precisis, Rafel...
RAF. Nó, tio: no tinguis pòr;
no descorreré jo 'l vel;
peró sí te vull descorre
una idea que, venint,
lo bon Dèu m' ha fet ocorre
y jo he anat enrodonint.
LLUIS. (Preocupat.) ¿Hont las deu haber?...
RAF. (Continuant.) Idea,
que si me surt bè, formal,
pot coronar la tarea,
convertint en bè tant mal.
LLUIS. Sí,... nó.—¿Sé jo lo que'm dich?
RAF. Dígam sóls que obrar me dexas
á gust mèu.

LLUIS. Sí!—¡Quin fatich!...
RAF. (Felís.) Oncle, 't juro que merexes
tenir... un nebot com tens!
Lo mèu cor felís alena...
Adéu, noy!... me 'n vaig corrents.
(Se 'n va y torna.)
—¿No sabs pas hont es l' Elena?
LLUIS. Encara tú? á l' iglesia es...
Me creya que te n' anavas!...
RAF. Me 'n vaig; sí... Vindré dresprès...
(Igual joch.)
—¡Ah, oncle! Poch t' ho pensavas!...
Creyas de tanta agudesa
al téu nebot incapás...
¡Quin gust y quina sorpresa!...
(Se 'n va saltant alegre, y al ser al foro se gira.)
—Adéu. Ja veurás...! veurás!...

ESCENA VIII.

D. LLUÍS.

(Passeja y s' assenta, fent per manera sempre de veure lo que passa dins lo quarto d' Elena.)

LLUIS. Ja es fora!... (Per Raf.)—Axó es un etern
sufrir... Oh! deu buscar mal...
¡Y 's diu que l' amor matern
en lo mon no té rival!...
Jo hauría cent voltas ja
trobat... un paquet tant gros
de cartas, ha de saltá
á la vista... ¡Es horrorós!...
—¡Y pensar que tornar pot
l' Elena!... que 's va fent tart;...
que pot descubrirse tot
quedant jo com un cobart!...
(Pausa.)—Ah! hi entro també... Impossible
no tenir millor fortuna!...
(Al anar á entrar, surt Caritat pálida, descomposta.)

ESCENA IX.

D. LLUÍS.—CARITAT.

LLUIS. Y bè?
CARIT. Res!
LLUÍS. Es increible!...
¿No las ha trobat?
CARIT. Ni una!
LLUIS. Impossible! torno á dí...
haurá malament buscat...

CARIT. Tot ho he mirat ¡ ay de mí !
tot... y en lloch las he trobat!...
LLUIS. En aquest cas, de creur' es
que las ha llegit...
CARIT. (Horroritzada.) ¡ Oh, no!
LLUIS. (Continuant.) Y las ha amagat després !...
CARIT. ¡ Ah ! (Com volent arrancarse 'ls cabells.)
LLUIS. (Carinyós.) Cálmis, per compassió !...
CARIT. Vosté es home y no repara
en la mèva pena horrible!...
pero una dona !... ¡ una mare !...
com pot creure axó possible?...
¿ Com pot creure que no es boja
quan l' honra axís li perilla?
¿ quan deurá posarse roja
devant de la sèva filla?...
Lo mon !... ¿ Qué se me 'n daria
del mon?... Jo 'l puch despreciar,
si ell á mí me desprecía;
si ell no 'm vol, jo 'l puch dexar;
pró ma filla !... Oh ! y es cert!...
aquets moments implacables
als mèus ulls han descubert
altre cop las miserables
cartas... Totas, d' una en una,
abominantlas las miro...
¡ Si al ménos n' hi hagués alguna
que digués... Nó, nó:... ¡ Deliro!...
Totas ma vergonya avivan;
totas me causan horror;
totas d' abrassar me privan
á la filla del mèu cor !...
¿ Y podré ab la méva estrella
resignám ?...
LLUIS. (Escoltant.) Calli... Vé gent,
Senyora.
CARIT. Si no vé ella
que se me 'n dòna ?...
(Y cau, plorant y sanglotant, en una cadira de la dreta.)

ESCENA X

CARITAT.—D. LLUIS, VICTORIANO.

(Aquest últim entra tot esparverat.)

VICT. (A Lluís.) Al moment,
prepárat !...
LLUIS. (A Carit.) Lo sèu marit,
Senyora !
VICT. ¿ Qué pensas dirli ?

LLUIS. (Atontat.) Que... no vaig volé inferirli
cap agravi, ab l' atrevit
cop de robarli la noya...
VICT. (Cridant.) Nó, nó; altr' escusa medita
LLUIS. ¿ Quina ?
VICT. ¿ No sabs que suspita
tota l' infausta tramoya ?
¿No sabs qu' está previngut
de tot ? Jo no desespero...
Inventém...
LLUIS. He volgut ferho,
pró ha estat en va : no he pogut.
Las cartas... lo compromís...
VICT. Sí, ja ho veig ; pró... meditém.
Tal volta... —Ja no podem.
Son aquí.

ESCENA XI.

LOS MATEXOS.—BARÓ, D. JUST.

BARÓ. Per fí, D. Lluís
lo trobo... Tinguin á bè.
(Diu axó últim per un moviment general de volguer sortir que fan los circunstants.)
no móures ! Ningú aquí sobra.
Van veure comensar l' obra ;
véginla acabar també.
Que formuli sa defensa
D. Lluís, comprenent que jo
vull que la reparació
sigui análoga á l' ofensa.
—Ja l' escolto.
LLUIS. Noto y penso
que 'ls senyors ho notarán,
Baró, que m' está parlant
ab un to que li dispenso,
peró que prova tení
falta de tranquilitat
per judicar d' un pecat
bastant culpable de sí,
mes escusable !...
BARÓ. (Furiós.) ¿ Escusable
lo robá ma filla al peu
de casa ?...
LLUIS. Cálmis, per Deu !...
BARÓ. (Id.) Calmarme ?... No: so implacable ;
y, creyent que 'l ser bèn franch
evitará vanas rahons
y supérfluas dilacions...
res : ¡vull sanch !...

ESCENA XII.

LOS MATEXOS.—RAFEL.

(Presentant caballerosament lo pit al Baró.)

RAF. Prengui ma sanch,
Senyor Baró, ja que axís
ab mon tio es implacable;
jo so 'l verdader culpable.
BARÓ. Vosté?... (Amenassador.)
LLUIS. (¡Rafel!...)
VICT. (Tapantli la boca) Calla, Lluís!
(Lo Baró procura dominar sa estupefacció.)
BARÓ. ¿Vosté es lo qui m' ha robat...
RAF. Sí senyor. ¿No té present
li habia promés?
BARÓ. (Dirigintse á Carit. y D. Just) Realment,
nos ho habia assegurat. (Ells afirman.)
RAF. Y, com may me comprometo
á cumplir per no fer res,
jo he de sufrir tot lo pes
del séu cástich: li prometo.
BARÓ. D. Just, ¿va veure aquest jove
dins del cotxe?
JUST. Ah, jo?.. impossible:
¡ab aquell cop tant terrible
á l' estómach!!... ¡ay!...
RAF. La prova
no la busqui, que ningú,
ni pél carrer ni al carruatge,
en tot lo transcurs del viatge
me va veure, de segú,
ni molt ménos en la casa
de l' oncle...
BARÓ. Qui, ab lo que 's veu,
va ferse cómplice séu!..
LLUIS. Es la falta que m' embrassa;
falta molt disminuhida,
si considera l' amor
que va mirá en lo séu cor
la méva ànima enternida.
BARÓ. Brr!...
LLUIS. Ells s' estiman: l' agravi
pot dexar d' esse afrontós,
fent la ditxa de tots dos...
Axó es lo prudent, lo sabi.
Ell es món hereu, pot dirse
lo méu fill... Vamos, Baró,
aquesta es l' esplicació
més bona que pot sentirse.

BARÓ. ¿Recompensar al raptor?
LLUIS. Oh, Baró!... Una escapatoria
que, hasta cert punt, té la gloria
de provar un gran amor!...
no mereix nom de delicte
y...—Senyora Baronesa,
ajúdim també en l'empresa
de resoldre aquest conflicte!...
(Lo Baró no dexa de sospitar.)
BARÓ. No tant depressa! Pél prompte,
Senyor del Fay, vull sabé
perqué á casa de vosté
ella 's negava á dar conpte
de ma filla; ja qu' es clar
qu 'ella també li sabia!...
CARIT. ¿No comprens que no debia
indiscretament parlar?
¿Y que la presencia vostra
me va fer tramá un engany,
per' evitá 'l desengany
de l' honor de casa nostra?
BARÓ. Ah!—¿Es dir, que vas procurar
salvá 'l méu honor?
CARIT. (Molt marcadament) ¡Oh sí!
BARÓ. Donchs alashoras ¿hi ha aquí
sòls l' Elena á castigar?...
Dexarse pél padrí séu
robar, fòra ja una prova
de... ¡peró per aquest jove!...
¡¡Es inmens!!...
LLUIS. (A Vict.) Pobr' ángel méu!
Rahó té.
BARÓ. Jo la vull veure.
(Passa á obrir la porta del aposento d' Elena.)
(Cridant)—Elena!... (Entra.)

ESCENA XIII.

LOS DITS FORA LO BARÓ.

(Tots s' agrupan menos D. Just, que 's queda á alguna distancia.—Escena rapidíssima.)
LLUIS. Ah! no; no podem
esposarla...
CARIT. No debem.
VICT. Es ja tart: no 'ns voldrá creure.
RAF. Y ella que res sab!...
VICT. Com! ¿tu
no l' has previnguda?
RAF. Bá!
Ella acabava d' entrá

y no he trobat à ningú
que pogués dirli.
VICT. Callém.
LLUIS. ¡Tot s' ha perdut!
VICT. Tal vegada...

ESCENA XIV.

LOS MATEXOS.—BARÓ, ELENA, AMANDA.

(Aquesta segueix á alguna distancia.—Lo primer du agafada del bras á la segona.)

BARÓ. Vina aquí, desventurada,
y escolta hasta quin estrém
te s' acusa!...
ELENA. (Espontánea) ¿A mí, papá?
¿á mí?

(Cada hu fa á sa manera una manifestació muda d' espant.—D. Just estossega, arretglantse las ulleras.)

BARÓ. ¡Guáytam cara á cara,
y sápiga jo des d' ara
del modo que tinch d' obrá!
—Contéstam tot desseguit:
d' aquets dos homes ¿quin es
que l' honra t' ha compromés?
¿que 't va robá ahí á la nit?
ELENA. Papá, tu ho sabs!...
BARÓ. Jo u ignoro
des del moment que ho demano.
¿Quin es?... Respon... jo t' ho mano.
ELENA. Papá... míram: ¿veus que ploro?
¿Veus que tremolant estich?
BARÓ. Bé: responme desseguida,
que hi va d' un home la vida!...
LLUIS. Elena!...
BARÓ. (Furiós) Calli! Li dich
que calli: li ordeno jo!...
(Victoriano conté á D. Lluís.)
ELENA. Ah, papá! No es ell!!...
(Ho diu esglayada per l' actitut del Baró é interposantse.)
BARÓ. (Marcat) No... es... ell?
ELENA. (Resolta) No 'u es!
LLUIS. Mes...
ELENA. (Ap á Lluís) (Calla!)
BARÓ. ¿Es aquell,
donchs? (Signant á Raf.)
ELENA. Papá!..
BARÓ. Infame!..
ELENA. (Cayent agenollada) ¡Perdó!
BARÓ. Ah! ¿Tu vares consentir
en que 's trepitjés ma honra?

¿tu 'l pes de tant gran deshonra
soportas sense morir?
¿No vares tenir virtut
per trencar del carruatge
los cristalls, y en tot lo viatge
cridar?.. ¿Hauria vingut
gent, no?.. ¡Vares més preferir
quedarte sola ab...

ELENA. ¡Perdó,
pare méu!.. perdó!!..

BARÓ. Nó, nó:
jo 't maleye...

(Moviment d' estupor general; Caritat s' interposa, abrassa á Elena y adopta una actitut dramática digna (é imponent.)

CARIT. ¡Malehir!
¿Qui á ma filla maleyeix
quan sa mare té devant?

(Pausa.—Quadro.—Lo Baró imposat ab la sentidíssima y enérgica esclamació de Caritat, recula fins á la xemeneya.)

ELENA. Mamá!

(Singlotant y apoyant lo cap damunt del pit de sa mare. Caritat la té estreta en sós brassos y li diu, besantla y axugantli las llágrimas.)

CARIT. (Ab fonda emoció.) ¿Perqué estás plorant?
¿tón cor d' ángel no 'm coneix?
Vina... no 't moguis... Axís...
Tu no ets culpable: jo sòls
tinch la culpa; mès... ¿qué vols?
Déu me fa ben infelís!
Prou, filla méva, sufrexo...
¡perdónam.. y... en cambi, mira:
sòls per tu món cor suspira...
tu ets món cor: ¡jo 't beneyexo!...

VICT. ¡Baró, vegi...

AMAN. ¡Papá, miri!...

JUST. No caiga en la tentació
altra vegada.

BARÓ. Nó, no!
acabi 'l funest martiri
que jo mateix m' ocasiono,
y ja que la Baronesa
á sa filla abrassa, y besa
jo,... res; també la perdono!

(Ho diu anant á beure 'l got d' aigua que li ha servit Amanda, desprès d' haverse sentat.—Victoriano, Rafel y D. Just forman grupo al fondo—dreta de l' espectador. Caritat, Elena y D. Lluís quedan sols devant del teatro, encara que D. Lluís un poch apartat de mare y filla.)

ELENA. Mare del meu cor!..

CARIT. (Mirantla ficsament.) Elena!
¿no m' aborrexes?

ELENA. ¿Per qué?

CARIT. Qué sé jó?.. Podia sé..
(Ab prou feyna 'l pit m' alena!
¿Qui sab? ¡Cartas malehidas!)
(Y ara per detrás d' Elena á D. Lluís.)
—Demánili vosté!

LLUIS. (Rialler.) Escolta:
¿y nostras cartas?.. ¿Tal volta...
¿qué n' has fet?.. ¿las has llegidas?

ELENA. Vols dir el paquet que tu,
dintre del calaix, distret,
vas dexar?

LLUIS. Just, sí: l' paquet....

ELENA. Me renyarás de segú.

LLUIS. No!

CARIT. Parla!

ELENA. Donchs... al tornar,
tement que me las trobés
la mamá y.. que s' enfadés...
perdónam: las vaig cremar!

LLUIS. Cremadas!

ELENA. Tot lo paquet!

CARIT. Y... ¿sens llegirlas?

ELENA. (Mitx riguent, á Lluís.) ¿Llegirlas
diu?.. ¡Ni tan sisquera obrirlas!
¿Qu' es lo que n' hauria tret?

CARIT. (Ab trasport.) Filla adorada!

ELENA. ¿Debia
destruirlas, padrí mèu?

CARIT. (Rápit.) ¡Oh, sí, sí!....

ELENA. (Ab certa coqueteria.) Peró ell ¿qué creu?

LLUIS. Que sí.

CARIT. Poch sabs l' alegria
que 'ns causas! Ah! só ditxosa,
Déu méu! t' abrasso y respiro:
ab ulls de mare te miro,..
¡míram també, Elena hermosa!
(Queda embadalida mirant á sa filla.)

ESCENA ÚLTIMA.

LOS MATEXOS.—CELESTI (AB UNA CARTA Á LA MA.)

CEL. Una carta, missenyora
Baronesa!
(La entrega y, al entornársen, D. Just l' amarra y 'l conduheix al primer terme, dreta.)

JUST. Vina aquí!

CEL. (Espantat.) Tutor méu!..

JUST. Don... Celestí!
Don... Paquita!!... Tem y plora!

CEL. Ah! ¿vosté sab... (Ab aplom.)

JUST. ¡Massa sé!
CEL. Donchs... va á parlarli ab franquesa:
es l' acció de més noblesa
que había fet y faré.
JUST. Ah! ¿y 'ls pobres, entre tant...
CEL. ¡Ay pobreta, ay infelís!
¡Si la veya!.. Alló... Es... axís
d' alló més interessant!
Sòls en redimir s' afanya
lo seu passat ple d' intrigas;
sòls...
JUST. Basta!
CEL. (Suplicant.) Papá!..
JUST. No 'm digas
papá!
CEL. Mes...
JUST. No vull sizanya!
Te tindré prop meu, y axís
no farás altra diablura!

(Caritat ha anat llegint la carta, mostrant manifesta satisfacció, axugantse 'ls ulls etc. Tots los actors se col-locan en primer terme, formantse luego dos grupos, segons se despren del diálech.)

JUST. ¿Se pot saber, per ventura,
y si no hi ha compromís,
lo que diu la carta?
CARIT. (Ab llanesa.) Oh!
no es cosa... Una carta atenta
que 'm diu qu' han fet presidenta
la Postars.

(Moviment de satisfacció en lo Baró.)

JUST. Mala elecció!..
Vosté...
CARIT. Nó: jo tinch pensat
d' aquí en avant obrá 'l bè
sòls per ser bè, y no per'qué
parli 'l mon de Caritat.
M' ho aconsella'l sufriment,
qu' encara sent ma conciencia;
m' ho aconsella l' esperiencia,
m' ho diu... l' arrepentiment!
BARÓ. Molt bé! (Espontáneo.)
JUST. (Violent.) Molt... bé. (Hum!..)
CARIT. En fí,
per' dirho d' un cop: jo vull,
que, acallant sempre l' orgull,
la gent no parli de mi.
VICT. (A Amanda.) Filla, axó nos es igual;
(Ho diu agafantla de brasset.)
y ara, senyors...
(Y va assaludant particularment.)

LLUIS. (En son grupo.) Adeu, nena!
(Pren las mans d' Elena.)

ELENA. !Cóm adeu!.. ¿Te 'n vas?

LLUIS. Ab pena,
peró he de cumplir com cal.

ELENA. Es dir que ¿no podrás sé
del casament testimoni?

LLUIS. Nó: als tres anys de matrimoni
á visitarvos vindré;
y ja qu' ara, per desditxa,
dech partir, los méus afanys
calmaré dintre tres anys
presenciant la vostra ditxa.
—¿No es cert, Rafel?

(Ho diu girantse á son nebot, que no gosava acostarse enterament y ara passa á formar part del grupo.)

RAF. (Dant la ma á Elena.) Oh, sí, sí:
jo la he de fer tan ditxosa,
quan será la mèva esposa,
que no anyori al séu padrí.

ELENA. Será inútil son esfors,
padrí; axó no 'u logrará.

CARIT. Fills mèus, Deu coronará
vostres puríssims amors!

(Ho diu estrenyent, juntant llurs mans y benehintlos.—Quadro.)

FÍ DEL DRAMA.

OBRAS DEL AUTOR

CARITAT, drama en 4 actes y en vers.
LAS DUAS MANGALAS, comedia en 3 actes y en vers.
CORNELI. . . . . id. en 1 acte y en vers.
LAS VEHINAS. . . id. en 1 acte y en vers.

....

HISTORIA DEL SITI DE GIRONA EN 1809, endressada á las classes populars.
HISTORIA D' UN PAGÉS. (1)

(1) Forman part dels volums dels JOCHS FLORALS DE BARCELONA dels anys 1868 y 1869.

Esta obra 's trobará de venda á las principals llibrerías de Barcelona y demés poblacions importants de Catalunya.

Las demandas d'eczemplars deurán dirigirse á D. Rafel Ribas, encarregat del cobro de drets y de tot lo referent á la representació d'aquest drama.